

Broj: 03-02.3-18-1402-8/25
Istočno Sarajevo, 1.12.2025. godine

INTERNA PRAVILA ZA STANDARDIZACIJU **- Dio 3: Razvoj i donošenje** **bosanskohercegovačkih standarda i drugih** **standardizacijskih dokumenata**

SADRŽAJ

Predgovor.....	3
1 Područje primjene	3
2 Nazivi i definicije.....	3
3 Razvoj dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	4
3.1 Inicijativa.....	4
3.2 Planiranje izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	5
3.3 Opća pravila izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	5
3.4 Pripremanje, donošenje i objavljivanje dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije....	6
3.5 Preispitivanje dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	7
3.6 Povlačenje	7
3.7 Postupak obavješćivanja.....	7
3.8 Načelo mirovanja.....	8
3.9 Autorska prava, prava umnožavanja i patenti.....	8
4 Razvoj izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije	9
4.1 Razvoj izvornog bosanskohercegovačkog standarda.....	9
4.2 Razvoj drugih izvornih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	15
5 Preuzimanje međunarodnih i europskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata.....	19
5.1 Metode preuzimanja međunarodnih i europskih standarda	20
5.2 Preuzimanje međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata	26
5.3 Preuzimanje europskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata	32
5.4 Preuzimanje nacionalnih standarda drugih zemalja	36
Aneks A (normativan) Faze izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije	37
Bibliografija	39

Predgovor

Interna pravila za standardizaciju (IPS) Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine usklađena su s načelima međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju te Kodeksom dobre prakse za standardizaciju Svjetske trgovinske organizacije (WTO).

Interna pravila za standardizaciju (IPS) u prvome su redu namijenjena za uporabu zaposlenicima Instituta i tehničkim komitetima, a posebice predsjednicima i tehničkim tajnicima tehničkih komiteta te svima koji su uključeni u izradu nacрта standarda i nacрта drugih standardizacijskih dokumenata Instituta dostupnih javnosti.

Pravila rada bosanskohercegovačke standardizacije pod zajedničkim nazivom Interna pravila za standardizaciju sastoje se od sljedećih dijelova:

Dio 1: Osnivanje i rad stručnih tijela Instituta

Dio 2: Vrste dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije i njihovo označivanje

Dio 3: Razvoj i donošenje bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata

Dio 4: Struktura i oblikovanje bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata dostupnih javnosti

Dio 5: Sudjelovanje u radu tehničkih radnih tijela međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju

Svaki od navedenih dijelova Internih pravila za standardizaciju objavljen je kao zaseban dokument i svakome je dijelu dodijeljena jedinstvena slovna oznaka (IPS).

Korisnici su odgovorni za ispravnu primjenu tih pravila.

Svi prijedlozi za izmjene i dopune tih pravila podnose se Institutu u pisanome obliku.

Ovo je prvo izdanje ovoga dijela Internih pravila za standardizaciju, IPS 3, koje zamjenjuje BAS U 8.5-03 i BAS U 8.5-04 iz 2016. godine.

1 Područje primjene

IPS 3 utvrđuje pravila za izradu, odobravanje i objavljivanje bosanskohercegovačkih standarda (BAS) i drugih standardizacijskih dokumenata.

2 Nazivi i definicije

Za potrebe ovoga dijela Internih pravila primjenjuju se nazivi i definicije iz BAS EN 45020:2009 (od kojih se neki ovdje ponovno navode, radi pogodnosti) i IPS 2:

2.1 standardizacija

djelatnost uspostavljanja odredaba, za opću i višekratnu uporabu, koje se odnose na postojeće ili moguće probleme, radi postizanja optimalnog stupnja uređenosti u danome kontekstu

NAPOMENA 1 Ova se djelatnost prije svega sastoji od oblikovanja, izdavanja i primjene standarda.

NAPOMENA 2 Značajne koristi standardizacije su unaprijeđenje pogodnosti proizvoda, procesa i usluga za predviđene svrhe, sprječavanje zapreka u trgovini, te olakšavanje tehnološke suradnje.

[BAS EN 45020:2009, definicija 1.1]

2.2 standard

dokument za opću i višekratnu uporabu, donesen konsenzusom i odobren od priznatog tijela, koji sadrži pravila, smjernice ili karakteristike aktivnosti ili njihove rezultate i koji ima za cilj postizanje optimalnog stupnja uređenosti u danome kontekstu

NAPOMENA Standardi se moraju temeljiti na provjerenim znanstvenim, tehnološkim i iskustvenim rezultatima, a cilj im je dosezanje optimalnog napretka zajednice.

[BAS EN 45020:2009, definicija 3.2]

2.3 konsenzus

opća suglasnost koju karakterizira odsustvo trajnog suprotstavljanja zainteresiranih strana na bitna pitanja rasprave, a koja se postiže kroz proces koji nastoji uzeti u obzir gledišta svih sudionika rasprave te usuglašavanjem svih spornih činjenica

NAPOMENA Konsenzus nužno ne znači jednoglasnost.

[BAS EN 45020:2009, definicija 1.7]

2.4 normativni dokument

dokument koji utvrđuje pravila, smjernice ili karakteristike za aktivnosti ili njihove rezultate

NAPOMENA 1 Izraz „normativni dokument” je osnovni pojam koji obuhvaća dokumente kao što su **standardi, tehničke specifikacije, kodeks dobre prakse i propisi**.

NAPOMENA 2 „Dokumentom” se smatra svaki medij na kojem je, odnosno u kojem je zapisana određena informacija.

NAPOMENA 3 Nazivi za različite vrste normativnih dokumenata određeni su tako da obuhvaćaju dokument i njegov sadržaj kao jedinstvenu cjelinu.

[BAS EN 45020:2007, definicija 3.1]

2.5 propis

dokument koji sadrži obvezna zakonska pravila, a donosi ga nadležno tijelo

[BAS EN 45020:2007, definicija 3.6]

3 Razvoj dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

3.1 Inicijativa

Prijedlog za razvoj dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije mogu dati zainteresirane strane i stručna tijela Instituta.

Prijedlog za razvoj dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije podnosi se Institutu na odgovarajućemu obrascu. U prijedlogu treba navesti i vrstu normativnog dokumenta čiji se razvoj predlaže. Uz prijedlog za izradu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije može biti priložen i prijedlog teksta izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije ili prijevod stranog normativnog dokumenta.

Prijedloge za izradu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije razmatra nadležni TC i na temelju zaključka donosi preporuku, na temelju koje Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju novoga standardizacijskog projekta.

U skladu s odredbama *Kodeksa dobre prakse* Svjetske trgovinske organizacije i CEN/CENELEC-ovih *Internih propisa, dio 2*, Institut ne pokreće postupak izrade izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije u području u kojemu postoji međunarodni ili europski standard, ili je on u izradi.

3.2 Planiranje izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Nakon odluke o pokretanju novoga standardizacijskog projekta i utvrđivanja ciljanoga datuma za upućivanje nacrtu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije na javnu raspravu i objavljivanja dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije, novi standardizacijski projekt unosi se u program rada Instituta kao inicijalni prijedlog.

Program rada Instituta javno je dostupan na mrežnome sajtu Instituta.

Pri planiranju izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije mora se voditi računa o njihovoj međusobnoj usklađenosti i o nepreklapanju područja primjene.

Novi standardizacijski projekt dodjeljuje se odgovarajućemu tehničkom komitetu (TC), ako je osnovan.

Ako TC nije osnovan, pokreće se procedura za osnivanje odgovarajućeg TC-a, odnosno osniva se posebna radna skupina (WG) za izradu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

3.3 Opća pravila izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije sastavljaju se i oblikuju u skladu s IPS 4.

3.3.1 Jezik

Bosanskohercegovački standardi i drugi standardizacijski dokumenti mogu biti na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini i/ili stranom jeziku, u pravilu na engleskom jeziku.

Izvorni dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije izrađuju se na jednom i/ili na sva tri službena jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini uz naknadno prevođenje na engleski jezik, ako je potrebno.

Ako se kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije preuzima međunarodni/europski normativni dokument, moguće je njegovo preuzimanje na izvornome jeziku, uz naknadno prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini.

Kad su normativni dokumenti koji se uzimaju kao podloga za izradu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije izrađeni na više stranih jezika, svi su jezici ravnopravni, a preferira se engleska verzija.

Kod dvojezičnih ili višejezičnih međunarodnih/europskih normativnih dokumenata donosi se odluka o tomu s kojega će se izvornog jezika prevoditi dokument. U pravilu, dokumenti se prevode s engleskog jezika, ako nema drugačijeg obrazloženog zahtjeva i/ili odluke.

Dokument bosanskohercegovačke standardizacije koji je prijevod međunarodnog/europskog normativnog dokumenta može se objaviti kao jednojezično, dvojezično ili višejezično izdanje.

Oznaka jezika dodjeljuje se dokumentu bosanskohercegovačke standardizacije u skladu s IPS 2.

3.3.2 Nazivlje

Pri izradi dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, ukoliko je to moguće, primjenjuju se prethodno utvrđeni nazivi.

3.3.3 Označivanje dokumenata

Dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije označuju se u skladu s IPS 2.

3.3.4 Označivanje faza razvoja dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Faze razvoja dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije označuju se u skladu s međunarodnim usklađenim sustavom kodiranja faza (Aneks A).

3.4 Pripremanje, donošenje i objavljivanje dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Pripremanje, donošenje i objavljivanje dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije vrši odgovarajući TC, odnosno posebna WG osnovana radi njegove izrade.

Za preuzimanje svake pojedine vrste dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije utvrđena je posebna procedura za pripremanje, donošenje i objavljivanje, koja ovisi o razini konsenzusa koju je potrebno postići za preuzimanje te vrste dokumenta.

Dokumenti se bosanskohercegovačke standardizacije objavljuju kao posebne publikacije.

Pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda odvija se u fazama (vidi tablicu 1). Završetak svake faze rezultira odgovarajućim dokumentom.

Tablica 1 - Faze u pripremanju, donošenju i objavljivanju BAS standarda i rezultirajući dokumenti

Faza		Dokument	
Oznaka faze	Naziv	Naziv	Kratica
00	Faza projekta	Prijedlog projekta za rad na novom BAS standardu	prBAS
10	Faza prijedloga	Projekt BAS standarda	prBAS
20	Faza pripreme	Nacrt dokumenta	nrdBAS
30	Faza komiteta	Prednacrt BAS standarda	pnBAS
40	Faza javne rasprave	Nacrt BAS standarda	nsBAS
50	Faza odobravanja	Konačni nacrt BAS standarda	knsBAS
60	Faza objavljivanja	BAS standard	BAS
62	Faza prevođenja	BAS standard	BAS
90	Faza preispitivanja	Potvrđivanje aktualnosti BAS standarda, revizija BAS standarda i povlačenje BAS standarda	BAS
NAPOMENA Prijevod dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije, koji je prethodno preuzet kao BAS standard na engleskom jeziku (faza izrade 62), ne upućuje se na javnu raspravu, već se obavijest o njegovoj dostupnosti objavljuje u Glasniku Instituta (Službene objave) i/ili na mrežnome sajtu Instituta. Kada se objavi prijevod dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije, izvorni se dokument bosanskohercegovačke standardizacije ne povlači. Referentna oznaka prevedenog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije, osim u oznaci jezika, jednaka je referentnoj oznaci izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.			

Obavijest o objavi dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije (faza izrade 60.60) objavljuje se u Glasniku Instituta (Službene objave) i/ili na mrežnome sajtu Instituta.

Podaci o objavljenom dokumentu bosanskohercegovačke standardizacije javno su dostupni u mrežnome katalogu bosanskohercegovačkih standarda.

3.5 Preispitivanje dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Radi utvrđivanja primjenjivosti, bosanskohercegovački standard mora se preispitati svakih pet godina.

Preispitivanje se može pokrenuti i ranije na zahtjev odgovarajućeg TC-a ili Instituta.

Rezultat preispitivanja može biti jedna od sljedećih odluka:

- potvrđivanje,
- revizija (amandman ili novo izdanje); ili
- povlačenje.

Tehnička specifikacija mora se preispitati u razdoblju od tri godine.

Rezultat preispitivanja može biti jedna od sljedećih odluka:

- potvrđivanje za dodatne tri godine uz obrazloženje TC-a; ili
- povlačenje.

3.6 Povlačenje

Dokument bosanskohercegovačke standardizacije povlači se:

- nakon izdavanja novoga izdanja tog dokumenta,
- nakon izdavanja novoga normativnog dokumenta za isti predmet, ili
- bez zamjene.

Obavijest o povlačenju dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije (faza izrade 95.99) objavljuje se u Glasniku Instituta (Službene objave).

Informacija o statusu dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije javno je dostupna u mrežnome katalogu bosanskohercegovačkih standarda.

3.7 Postupak obavješćivanja

3.7.1 Prijava pokretanja postupka izrade izvornog bosanskohercegovačkog standarda (notifikacija)

Institut je obavezan obavijestiti CEN, CENELEC i ETSI o pokretanju postupka izrade izvornog bosanskohercegovačkog standarda u skladu s pravilima tih organizacija (*notification*), a u skladu s procedurom BAS PR 7.0-03 o notifikaciji standarda.

3.7.2 Obavješćivanje o preuzetim europskim standardima

Institut je obavezan obavijestiti CEN, CENELEC i ETSI o svakom preuzetom europskom normativnom dokumentu u skladu s pravilima tih organizacija (*national implementation*).

3.8 Načelo mirovanja

Odluke o uvođenju ili prestanku razdoblja mirovanja za određene predmete europske standardizacije i odgovarajućim rokovima donose mjerodavna tijela CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Od datuma početka razdoblja mirovanja, Institut kao pridruženi član CEN-a, CENELEC-a odnosno punopravni član ETSI-ja ne smije poduzimati nikakvu standardizacijsku radnju na nacionalnoj razini koja bi mogla ugroziti pripremu europskog standarda za koju je utvrđeno razdoblje mirovanja i ne smije objavljivati nove ili izmijenjene standarde koji nisu u skladu s postojećim europskim standardom i/ili europskim standardom u pripremi.

Razdoblje mirovanja primjenjuje se samo na pojedinačni projekt izrade europskog standarda, tj. na novi predmet rada koji je prihvatilo mjerodavno europsko standardizacijsko tijelo s jasno utvrđenim područjem primjene i ciljanim datumom objavljivanja. Ne primjenjuje se na područja standardizacije ili programe rada kao takve.

Načelo mirovanja nije prekršeno ako Institut:

- a) uputi u javnu raspravu nsBAS s ciljem doprinosa međunarodnoj i europskoj standardizaciji;
- b) unutar tri mjeseca od početka razdoblja mirovanja objavi BAS koji je već bio odobren;
- c) prijavi CEN-u, CENELEC-u ili ETSI-ju preuzimanje BAS-a koji je bez izmjena preuzet međunarodni standard (ISO, IEC), a odgovarajući europski standard ne postoji.

U slučajevima navedenim pod b) i c), Institut se obvezuje da će BAS uskladiti s europskim standardom kada on bude donesen.

Institut podnosi zahtjev CEN-u, CENELEC-u ili ETSI-ju u pisanome obliku u kojemu traži odstupanje od primjene načela mirovanja, ako u predmetu za koji traje razdoblje mirovanja Institut želi:

- 1) izmijeniti postojeći izvorni BAS standard,
- 2) objaviti novi izvorni BAS standard,
- 3) preuzimati nacrt europskog standarda (telekomunikacijske serije) kao BAS standard,
- 4) poduzeti na nacionalnoj razini bilo koju drugu radnju koja može ugroziti planirano europsko usklađivanje.

Kao pridružena članica CEN-a i CENELEC-a, Institut će imati pravo u bilo koje vrijeme zahtijevati pregled razdoblja mirovanja za određeni predmet rada.

Kad se radi na izvornom BAS standardu (standard koji nije u skladu s europskim standardom ili se radi o novome području) Institut je dužan pridržavati se BAS PR 7.0-03, *Procedura za notifikaciju BAS standarda*.

3.9 Autorska prava, prava umnožavanja i patenti

U skladu s člankom 12. Zakona o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 19/01) i člankom 3. Pravilnika o ostvarivanju i zaštiti autorskih prava na standardima i standardizacijskim dokumentima („Službeni glasnik BiH”, broj 18/22), BAS standardi se izdaju kao posebne publikacije i zaštićene u skladu sa zakonom te nacionalnim i međunarodnim propisima o autorskim pravima.

Zabranjeno je umnožavanje BAS standarda koje izdaje Institut, ili njihovih dijelova, u bilo kojemu obliku bez pisane dozvole Instituta. Sva autorska prava i prava uporabe nacrta standarda (ns), konačnoga nacrta standarda (kns) i BAS standarda koje izdaje Institut pripadaju Institutu za standardizaciju Bosne i Hercegovine.

Kako bi se pravno zaštitili dokumenti koje su zajednički pripremili sudionici standardizacijskih aktivnosti u Institutu, oni svojim potpisom na evidenciji prisutnih na sjednici stručnih tijela Instituta ustupaju Institutu bez naknade isključivo, izričito i neopozivo pravo na korištenje rezultata zajedničkoga rada. Sudionicima

standardizacijskih aktivnosti u Institutu podrazumijevaju se stručnjaci koji sudjeluju u radu TC/WG/AG-a. Izjava o ustupanju prava na korištenje sastavni je dio evidencije prisutnih na sjednici (Obrazac BAS O 8.5-10).

Obveza je svih zainteresiranih strana u postupku donošenja izvornih bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije da, ukoliko imaju bilo kakva saznanja o tome, obavijeste Institut o postojanju patenta (ili o postupku priznavanja patenta koji je u tijeku) u bilo kojoj fazi izrade bosanskohercegovačkog standarda i drugog standardizacijskog dokumenta. Baza podataka o patentima relevantnim za bosanskohercegovačke standarde i druge standardizacijske dokumente javno je dostupna na mrežnome sajtu Instituta.

Politika Instituta i način distribuiranja i prodaje BAS standarda na teritoriju Bosne i Hercegovine usklađeni su s međunarodnim pravilima koja se odnose na autorska prava, korištenje autorskih prava i prodaju ISO/IEC-ovih publikacija i europskim pravilima koja se odnose na autorska prava, korištenje autorskih prava i prodaju CEN/CENELEC-ovih publikacija.

4 Razvoj izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije

4.1 Razvoj izvornog bosanskohercegovačkog standarda

4.1.1 Incijativa

Prijedlog za izradu izvornog bosanskohercegovačkog standarda (faza izrade 00.00, oznaka prBAS) dostavlja se Institutu u skladu s točkom 3.1. Podnositelj je prijedloga dužan prijedlog dostaviti na obrascu BAS O 8.5-02, *Prijedlog za rad na novome standardu*, koji je dostupan na mrežnome sajtu Instituta.

Nadležni TC razmatra prijedlog za izradu izvornog BAS standarda i daje preporuku o prihvatanju odnosno odbijanju prijedloga. Pri razmatranju prijedloga za izradu izvornog bosanskohercegovačkog standarda, TC mora poštovati načelo mirovanja europske standardizacije prema točki 3.8. Na temelju preporuke TC-a Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju novoga standardizacijskog projekta, o čemu se pismeno obavještuje predlagatelj.

Prihvaćenom prijedlogu za izradu izvornog BAS standarda dodjeljuje se jedinstvena oznaka standardizacijskog projekta, u skladu s IPS 2, točka 3.2.2, i on se registrira u ISBIH SMIS-u (faza izrade 10.00, oznaka prBAS).

4.1.2 Planiranje

Prihvaćeni prijedlog projekta za izradu izvornog BAS standarda dodjeljuje se odgovarajućemu TC-u (ako je osnovan), koji osniva posebnu radnu skupinu (WG) za izradu izvornog BAS standarda.

Ako odgovarajući TC ne postoji, pokreće se procedura za osnivanje novoga TC-a u skladu s IPS 1, koji osniva posebnu radnu skupinu (WG) za izradu izvornog BAS standarda.

Odluka o pokretanju standardizacijskog projekta za izradu izvornog BAS standarda (faza izrade 10.99, oznaka prBAS) sadržava:

- sastav WG-a koja će pripremiti nacrt radnoga dokumenta izvornog BAS standarda,
- ime i prezime voditelja WG-a,
- zadatak WG-a i
- radni naslov projekta.

TC dodjeljuje radni naslov prihvaćenom standardizacijskom projektu, a projekt se unosi u program rada tog TC-a, koji je javno dostupan na mrežnome sajtu Instituta (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS).

Institut obavješćuje CEN, CENELEC i ETSI o pokretanju procedure izrade izvornog bosanskohercegovačkog standarda u skladu s pravilima tih tijela, neposredno nakon donošenja odluke o pokretanju izrade izvornog bosanskohercegovačkog standarda i unosa u program rada TC-a.

U najranijim fazama razvoja standardizacijskog projekta TC treba utvrditi potrebu za suradnjom s drugim mjerodavnim organizacijama ili stručnjacima. Potrebno je obratiti osobitu pozornost na planiranje izrade izvornog BAS standarda za koji postoji namjera ili zahtjev mjerodavnog tijela državne uprave da taj standard podrži primjenu određenog tehničkog propisa.

Ako članovi TC-a imaju saznanja o tome da je za potrebe izrade izvornog BAS standarda potrebno uključivanje elemenata za koje postoje patentna ili autorska prava u Bosni i Hercegovini, o tome moraju obavijestiti Institut koji će poduzeti daljnje korake povezane s tim pitanjem, uz mogućnost odustajanja od rada na projektu.

4.1.3 Izrada radnog nacrt izvornog bosanskohercegovačkog standarda (nrdBAS)

Članovi radne skupine TC-a za izradu izvornog BAS standarda izrađuju radni nacrt izvornog BAS standarda (faza izrade 20.20, oznaka nrdBAS) u skladu s okvirnim planom rada.

Pri izradi nrdBAS članovi WG-a organiziraju svoj rad na njima najprikladniji način. Tekst nrdBAS mora biti izrađen i oblikovan u skladu s pravilima za oblikovanje bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti (vidjeti IPS 4).

Tekst nrdBAS koji članovi WG-a smatraju konačnim rezultatom svojega rada voditelj WG-a proslijeđuje odgovarajućemu TC-u u daljnju proceduru.

Usklađenom tekstu nacrt radnog dokumenta tehnički tajnik matičnoga TC-a, uz suglasnost predsjednika TC-a, dodjeljuje status nacrt radnog dokumenta odobrenog za registraciju kao prednacrt standarda (faza izrade 20.99).

4.1.4 Prednacrt izvornog BAS standarda (pnBAS)

Tehnički tajnik TC-a preuzetom tekstu radnog nacrt dokumenta (nrdBAS), uz suglasnost predsjednika TC-a, dodjeljuje status prednacrt (faza izrade 30.00, oznaka pnBAS) i distribuira ga članovima TC-a u skladu s IPS 1 radi dostavljanja primjedbi, a po potrebi i radi izjašnjavanja s naznakom datuma za primanje odgovora. Uz pnBAS treba dostaviti i obrazac za izjašnjavanje o dokumentu (BAS O 8.5-14), kao i obrazac za komentare (BAS O 8.5-17) koji služe za razmjenu informacija između tehničkog tajnika i članova TC-a, a koji se tiču upućivanja primjedbi i narednih koraka u razvoju projekta (faza izrade 30.20). Članovi TC-a dostavljaju svoje izjašnjavanje i komentare u razdoblju od 30 dana od dana prijama dokumentacije.

Po isteku roka za razmatranje pnBAS, tehnički tajnik sumira prispjele primjedbe (faza izrade 30.60), koristeći obrazac pregleda primjedbi na dokument (BAS O 8.5-15). Na temelju razmatranja prispjelih primjedbi, predsjednik TC-a uz pomoć tehničkog tajnika i uz konzultiranje, ako je potrebno, s voditeljem WG-a, te članovima TC-a, donosi odluku o načinu daljnjeg rada, koja može biti:

- pismeno izjašnjavanje članova TC-a o prihvatanju pnBAS kao nsBAS, koristeći obrazac BAS O 8.5-14 i njihovo sumiranje koristeći obrazac zbirnog izjašnjavanja o dokumentu (BAS O 8.5-33),
- sazivanje sjednice TC-a i razmatranje teksta pnBAS-a i primjedbi na sjednici, ili
- vraćanje nacrt dokumenta radnoj skupini (WG) na doradu.

U slučaju pismenog izjašnjavanja članova TC-a, na temelju rezultata njihova izjašnjavanja, a skladu s IPS 1, predsjednik TC-a donosi odluku o utvrđivanju nsBAS i njegovom upućivanju na javnu raspravu.

Sjednice TC-a, koje se organiziraju u cilju utvrđivanja nacrt standarda, organiziraju se u skladu s IPS 1 i utvrđenim planom sjednica. Na sjednici članovi TC-a razmatraju tekst pnBAS i primjedbe upućene prije sjednice ili na samoj sjednici. Ukoliko se usuglase stavovi članova TC-a o svim primjedbama, prihvatanjem teksta pnBAS, uz prihvaćene izmjene, utvrđuje se nacrt standarda (nsBAS). Izmjene se naknadno unose u tekst prema zapisniku sa sjednice.

Treba nastojati da se odluka o utvrđivanju nacrt standarda (nsBAS) donese na bazi konsenzusa. Ako konsenzus nije moguće postići, tada se tekst pnBAS prihvaća kao nsBAS ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Ukoliko se primjedbe na tekst pnBAS odnose na suštinske elemente budućeg izvornog BAS standarda, a ne može se postići usklađenost stavova članova TC-a, predsjednik TC-a može predložiti da, na temelju zaključaka sa sjednice, WG pripremi revidirani pnBAS, koji treba dostaviti članovima TC-a (faza izrade 30.92).

Ako se ne postigne usklađenost stavova članova TC-a o utvrđivanju nsBAS ili izradi revidiranog pnBAS, TC može predložiti ravnatelju Instituta odustajanje od daljnjeg rada na razvoju izvornog BAS standarda. Takav se prijedlog mora detaljno obrazložiti (faza izrade 30.98).

Tehnički je tajnik odgovoran da konačan tekst nsBAS u potpunosti odražava zaključke TC-a, donijete na sjednicama ili prepiskom i koji je pripremljen u skladu s pravilima oblikovanja bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti (vidjeti IPS 4).

Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnoga teksta, dokument se dostavlja na lektoriranje. Po završetku lektoriranja konačnoga teksta prednacrt izvornog BAS standarda, predsjednik TC-a taj tekst odobrava kao nsBAS, a tajništvo priprema izvješće o utvrđivanju nacrt standarda. Projektu se tada dodjeljuje status prednacrt BAS standarda odobrenog za registraciju kao nacrt izvornog BAS standarda (faza izrade 30.99, oznaka pnBAS).

Upućivanje nacrt izvornog BAS standarda u javnu raspravu odobravaju predsjednik TC-a, voditelj WG-a i tehnički tajnik TC-a, šef odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju, te pomoćnik ravnatelja za standarde. Predsjednik TC-a potvrđuje da je TC raspravljao o tekstu nacrt izvornog BAS standarda i složio se s tehničkim sadržajem te da tekst odražava dogovoreni sadržaj.

4.1.5 Javna rasprava o nacrtu izvornog BAS standarda (nsBAS)

U fazi javne rasprave registrira se nacrt BAS standarda (faza izrade 40.00), radi organiziranja javne rasprave.

Obavijest o javnoj raspravi o nacrtu izvornog BAS standarda (faza izrade 40.20, oznaka nsBAS) objavljuje se na mrežnome sajtu Instituta, uz prikaz osnovnih informacija o projektu.

Pored objavljivanja javne rasprave na mrežnome sajtu, Institut može, u dogovoru s predsjednikom TC-a, izravno informirati neke organizacije i pojedince pismeno ili elektroničkim putem o nacrtu izvornog BAS standarda koji je na javnoj raspravi.

Nacrt izvornog BAS standarda tijekom javne rasprave javno je dostupan putem online modula za čitanje nacrt BAS standarda.

Primjedbe na nacrt izvornog BAS standarda s obrazloženjem dostavljaju se Institutu u pisanome obliku na odgovarajućemu obrascu u roku od 60 dana od dana objavljivanja javne rasprave na mrežnome sajtu Instituta (u slučaju potrebe može biti skraćen na najmanje 30 dana).

Skraćena se javna rasprava primjenjuje u posebnim slučajevima uz obrazloženje (npr. zbog hitne potrebe za standardom, donošenja tehničkog propisa i slično). Prijedlog za skraćenu javnu raspravu može dati Vijeće, Institut ili TC. Prijedlog treba biti dokumentiran. Odluku donosi ravnatelj Instituta.

Tijekom javne rasprave Institut zaprima primjedbe bosanskohercegovačke javnosti i primjedbe iz drugih zemalja na objavljeni nacrt BAS standarda. Po završetku javne rasprave (faza izrade 40.60), TC razmatra pristigle primjedbe. Primjedbe se mogu prihvatiti ili odbaciti s obrazloženjem, a podnositelj se primjedbi obavješćuje o odluci TC-a. Primjedbe ne može davati član TC/WG-a koji je sudjelovao u izradi nacrtu izvornog BAS standarda i odobrio njegovo upućivanje na javnu raspravu.

Ako tijekom javne rasprave nije bilo primjedbi koje se odnose na primjenu i sadržaj standarda, predsjednik BAS/TC-a može donijeti odluku o utvrđivanju konačnoga nacrtu BAS standarda (knsBAS) na temelju izvješća o provedenoj javnoj raspravi (obrazac BAS O 8.5-21) i ovlasti koje su mu članovi TC-a dali, a koje se odnose na određeni standard. U tom se slučaju na narednoj sjednici podnosi izvješće članovima TC-a o rezultatima javne rasprave i odluci predsjednika.

Ako izvješće o provedenoj javnoj raspravi sadrži i prispjele primjedbe i/ili komentare, tehnički tajnik ih sumira, a predsjednik TC-a razmatra primjedbe i ocjenjujući njihov značaj u dogovoru s voditeljem WG-a odlučuje:

- predložiti izmjene, uvažavajući prispjele primjedbe i omogućiti članovima TC-a da se putem propisanog obrasca izjasne o izmjenama kao i prihvaćanju nsBAS kao knsBAS,
- sazvati sjednicu TC-a, ako se prispjele primjedbe odnose na suštinu standarda.

Poziv za sjednicu TC-a na kojoj se razmatraju primjedbe i utvrđuje tekst knsBAS može se uputiti i sudionicima u javnoj raspravi koji su dostavili primjedbe na nsBAS.

Nakon razmatranja prispjelih komentara na sjednici, TC donosi jednu od sljedećih odluka:

a) utvrditi konačni nacrt standarda (knsBAS):

- konsenzusom ili
- ako su za takav prijedlog glasovale više od dvije trećine (2/3) ukupnog broja članova TC-a.

b) pripremiti drugo izdanje nsBAS, odobriti ga i ponovno uputiti na javnu raspravu (faza izrade 40.93), ako je zbog prihvaćanja primjedbi došlo do značajnijih promjena u tekstu nsBAS.

c) vratiti projekt u početnu fazu ili uputiti prijedlog ravnatelju Instituta da se odloži ili odustane od rada na projektu (faza izrade 40.98), ukoliko ne postoji suglasnost u pogledu prihvaćanja nsBAS kao knsBAS.

U svim je slučajevima tehnički tajnik dužan pripremiti izvješće o utvrđivanju konačnoga nacrtu standarda. Ako je potrebno, to izvješće prati tekst primljenih primjedbi i zaključaka TC-a o svakoj dostavljenoj primjedbi/komentar. Izvješće mora odobriti predsjednik TC-a.

Institut je dužan obavijestiti sudionike u javnoj raspravi koji su dostavili primjedbe na nsBAS, o održavanju sjednice i/ili zaključcima TC-a u vezi s upućenim primjedbama.

Nakon unošenja izmjena u tekst nsBAS u skladu sa zapisnikom sa sjednice i odobravanju od predsjednika TC-a, nsBAS se odobrava za registraciju kao knsBAS (faza izrade 40.99). Tehnički tajnik priprema zbirno izvješće o razvoju BAS standarda, te prijedlog o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda.

4.1.6 Konačni nacrt izvornog BAS standarda (knsBAS)

Registriranjem knsBAS (faza izrade 50.00) i pratećih dokumenata počinje faza odobravanja. Tekst knsBAS se dostavlja na tehničku obradu.

Nakon tehničke obrade teksta standarda, tehnički tajnik odnosno koordinator obvezno provjerava zadovoljava li tekst knsBAS zahtjeve dane u IPS 4.

Tekst budućeg BAS standarda uz kompletirane prateće dokumente (obrasci BAS O 8.5-21, BAS O 8.5-22, BAS O 8.5-23 i BAS O 8.5-24) dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti (faza izrade 50.99).

4.1.7 Objavljivanje izvornog BAS standarda

Na temelju priloženih dokumenata TC-a, teksta izvornog BAS standarda, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke (obrazac BAS O 8.5-25) i objavljivanjem BAS standarda u mrežnome katalogu bosanskohercegovačkih standarda i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS standard je dostupan javnosti.

Izvorni se BAS standard izdaje kao posebna publikacija Instituta.

4.1.8 Preispitivanje izvornog BAS standarda

Za preispitivanje izvornog BAS standarda odgovoran je TC koji je standard izradio. Preispitivanje se mora provesti najmanje jednom u pet godina. Preispitivanje obuhvaća i ocjenu stupnja do kojega BAS standard prati razvoj tehnologije i potrebe tržišta te kako je primljen u praksi.

Ako je TC u međuvremenu ukinut, za preispitivanje je odgovoran Institut, koji donosi posebnu odluku o načinu preispitivanja predmetnog izvornog BAS standarda.

TC mora obavijestiti Institut o rezultatima preispitivanja izvornog BAS standarda, zaključcima TC-a, posebice ako je preispitivanjem potvrđena njegova aktualnost i validnost.

U roku predviđenom za preispitivanje objavljenog izvornog BAS standarda, TC pokreće proceduru njegova periodičnog preispitivanja (faza izrade 90.20). Ukoliko se ne organizira sjednica TC-a već se korespondencija obavlja dopisno (elektroničkim putem), članovima se TC-a dostavlja obrazac izjašnjavanja o aktualnosti standarda (BAS O 8.5-35) i obrazac za komentare (BAS O 8.5-17).

Rezultat preispitivanja izvornog BAS standarda TC-a može biti jedan od sljedećih prijedloga:

- revidiranje izvornog BAS standarda (amandman ili novo izdanje) (faza izrade 90.92),
- potvrđivanje izvornog BAS standarda (faza izrade 90.93),
- povlačenje izvornog BAS standarda (faza izrade 95.99).

Ako su potrebne manje izmjene u tekstu izvornog BAS standarda, objavljuje se amandman.

Ako su potrebne veće izmjene u tekstu izvornog BAS standarda, ne preporučuje se objavljivanje amandmana, nego objava novoga izdanja standarda.

Tehnički tajnik TC-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove obavijest o prijedlogu TC-a, koja se objavljuje na mrežnome sajtu Instituta. Zainteresirane strane mogu dostaviti svoje primjedbe u razdoblju od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti.

Tehnički tajnik TC-a tijekom razdoblja preispitivanja prikuplja eventualne primjedbe zainteresiranih strana na prijedlog TC-a i u dogovoru s predsjednikom organizira sjednicu TC-a na kojoj se razmatraju dostavljene primjedbe i donosi se odluka o daljnjem statusu standarda.

Ukoliko je TC donio odluku o izmjeni/reviziji, standardu se dodjeljuje faza izrade 90.92, a za potvrđivanje izvornog BAS standarda faza izrade 90.93. Također, ukoliko je TC donio odluku da se izvrši izmjena/revizija izvornog BAS standarda, daljnja je procedura istovjetna proceduri pripremanja i donošenja izvornog BAS standarda. Rezultat procedure revizije je objavljivanje novoga izdanja izvornog BAS standarda.

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan da u proceduri preispitivanja izvornog BAS standarda unosi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Nakon završetka procedure preispitivanja izvornog BAS standarda (faza izrade 90.60), tehnički tajnik TC-a dostavlja Sektoru za informacijske-dokumentacijske poslove obavijest o rezultatima preispitivanja izvornog BAS standarda, u cilju objave u Glasniku Instituta (Službene objave).

4.1.9 Povlačenje

Izvorni se BAS standard povlači nakon objave novoga izdanja izvornog BAS standarda ili se standard povlači bez zamjene u skladu s točkom 3.6.

TC može predložiti povlačenje izvornog BAS standarda koji nije u primjeni zbog prevaziđenih rješenja koja se nude i/ili područja primjene koje tretira, kao i s obzirom na obveze koje proistječu iz članstva u europskim organizacijama za standardizaciju CEN, CENELEC i ETSI, u slučaju kada je predmetni standard u suprotnosti s objavljenim europskim standardom. Također TC može predložiti povlačenje BAS standarda čiji su ekvivalenti kao rezultat rada (preispitivanja) europske/međunarodne standardizacije povučeni bez zamjene.

Prijedlog za povlačenje izvornog BAS standarda, koji su prihvatile dvije trećine (2/3) članova TC-a (faza izrade 95.20), tehnički tajnik TC-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove, koji obavijest o prijedlogu TC-a objavljuje na mrežnome sajtu Instituta. Zainteresirane strane mogu dostaviti svoje primjedbe u razdoblju od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti.

Tehnički tajnik TC-a priprema prateće obrasce za povlačenje izvornog BAS standarda (BAS O 8.5-27, BAS O 8.5-24 i BAS O 8.5-25) koji se dostavljaju šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju. Na temelju priloženih dokumenata TC-a, prijedloga za povlačenje izvornog BAS standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o povlačenju bosanskohercegovačkog standarda (faza izrade 95.99).

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan tijekom procedure povlačenja izvornog BAS standarda unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Nakon završetka procedure povlačenja, tehnički tajnik TC-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove obavijest u cilju objave u Glasniku Instituta (Službene objave).

4.1.10 Amandman na izvorni BAS standard (A)

Ako je rezultat preispitivanja izvornog BAS standarda odluka o objavi amandmana na taj standard, amandman se priprema, odobrava i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS standarda (vidi točke 4.1.3 do 4.1.6).

Uz svaki se izvorni BAS standard, radi manjih izmjena tog standarda, mogu objaviti najviše dva amandmana. Nakon utvrđivanja potrebe za izmjenom izvornog BAS standarda na koji su već objavljena dva amandmana, objavljuje se novo izdanje izvornog BAS standarda.

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan u proceduri izrade amandmana na izvorni BAS standarda unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Nakon završetka procedure, tehnički tajnik TC-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove obavijest u cilju objave u Glasniku Instituta (Službene objave).

4.1.11 Tehnička korekcija na izvorni BAS standard (Cor)

Ukoliko se po objavljivanju izvornog BAS standarda ukaže potreba za otklanjanjem uređivačkih pogrešaka (tiskane, lektorske i sl.) koje bi dovele u pitanje nedvosmislenost primjene odredaba standarda, objavljuje se tehnička korekcija na izvorni BAS standard.

Kad se primijete navedeni propusti, treba pismeno obavijestiti Institut, predsjednika ili tajništvo TC-a koji utvrđuju njihovo postojanje i procjenjuju posljedice na primjenu standarda. Kad se procijeni da su tehničke korekcije nužne, pokreću se aktivnosti radi njihove provedbe.

Tehnički tajnik odnosno koordinator TC-a unosi u obrazac BAS O 8.5-15 postojeći tekst i predloženu korekciju i taj tekst dostavlja predsjedniku koji u konzultaciji s voditeljem projekta i/ili članovima TC-a utvrđuje konačni tekst korekcije. Nakon tehničke pripreme tehničke korekcije, prijedlog se upućuje ravnatelju Instituta radi odobravanja i objavljivanja (obrasci BAS O 8.5-25 i BAS O 8.5-24).

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan u proceduri izrade tehničke korekcije na izvorni BAS standard unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Nakon završetka procedure, tehnički tajnik odnosno koordinator TC-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove obavijest u cilju objave u Glasniku Instituta (Službene objave).

4.2 Razvoj drugih izvornih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

4.2.1 Općenito

U skladu s IPS 2, drugi izvorni dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije su:

- bosanskohercegovačka tehnička specifikacija (BAS TS)
- bosanskohercegovačko tehničko izvješće (BAS TI)
- bosanskohercegovačka uputa (BAS uputa).

4.2.2 Bosanskohercegovačka tehnička specifikacija (BAS TS)

Bosanskohercegovačka tehnička specifikacija (BAS TS) normativni je dokument u kojemu se utvrđuju tehnički zahtjevi koje mora ispunjavati proizvod, proces ili usluga, a za koje nije potrebno ili nije moguće donijeti BAS standard.

BAS TS se donosi u slučajevima kao što su brzi razvoj tehnike u stručnome području i/ili kad nije moguće postići nacionalni konsenzus oko nekoga predmeta standardizacije.

Tekst BAS TS izrađuje i odobrava TC u svojem području rada.

Poslove povezane s radom TC/WG-a obavlja matični TC.

U nekome području može postojati više BAS TS koje međusobno ne smiju biti u suprotnosti.

Prijedlog za izradu bosanskohercegovačke tehničke specifikacije (faza izrade 00.00, oznaka prBAS TS) mogu dati sve zainteresirane strane. Taj se prijedlog dostavlja Institutu u skladu s točkom 3.1 na odgovarajućemu obrascu.

Nadležni TC razmatra prijedlog za izradu bosanskohercegovačke tehničke specifikacije i daje preporuku o prihvatanju odnosno odbijanju prijedloga. Na temelju preporuke TC-a Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju standardizacijskog projekta.

Prihvaćenom prijedlogu za izradu BAS TS dodjeljuje se jedinstveni broj prijedloga standardizacijskog projekta i on se unosi u program rada Instituta (faza izrade 10.00, oznaka prBAS TS).

Registrirani standardizacijski projekt za izradu BAS TS dodjeljuje se odgovarajućemu TC-u.

Standardizacijski projekt za izradu BAS TS dodijeljen odgovarajućem TC-u razmatraju članovi TC-a i donose odluku o razvoju projekta odnosno o njegovu odbijanju.

Odluka o pokretanju standardizacijskog projekta za izradu BAS TS (faza izrade 10.99, oznaka prBAS TS) sadržava:

- sastav WG-a (TC/WG-a) koja će pripremiti nacrt BAS TS,
- ime i prezime voditelja WG-a,
- okvirni plan rada WG-a,
- radni naslov projekta.

Projekt se unosi u program rada tog TC-a koji je javno dostupan na mrežnome sajtu Instituta (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS TS).

WG izrađuje nacrt radnoga dokumenta bosanskohercegovačke tehničke specifikacije (faza izrade 20.20, oznaka nrdBAS TS).

Nacrt radnog dokumenta bosanskohercegovačke tehničke specifikacije nrdBAS TS dostavlja se matičnome TC-u i registrira kao prednacrt bosanskohercegovačke tehničke specifikacije (faza izrade 30.00, oznaka pnBAS TS).

O tekstu pnBAS TS raspravlja se na sjednici TC-a gdje članovi TC-a trebaju postići konsenzus o svim bitnim pitanjima. Ako konsenzus nije moguće postići, tada se tekst BAS TS prihvaća ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnoga teksta, pnBAS TS se dostavlja na lekturu. Po završetku lektoriranja konačnoga teksta prednacrta BAS TS, predsjednik TC-a odobrava taj tekst. Projektu se tada dodjeljuje status prednacrta bosanskohercegovačke tehničke specifikacije, odobrenog za registraciju kao nacrt bosanskohercegovačke tehničke specifikacije (faza izrade 30.99, oznaka pnBAS TS).

Ako nema dovoljno pozitivnih glasova o tekstu pnBAS TS, TC donosi odluku o odustajanju od projekta (faza izrade 30.98).

Tekst BAS TS uređuje se za objavu u skladu s pravilima oblikovanja bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata dostupnih javnosti, IPS 4.

Tekst budućega BAS TS uz kompletirane prateće dokumente dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti (faza izrade 60.00).

Na temelju priloženih dokumenata TC-a, teksta BAS TS, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačke tehničke specifikacije (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke i objavljivanjem BAS standarda u mrežnome katalogu i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS TS je dostupan javnosti.

BAS TS se izdaje kao posebna publikacija Instituta.

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan u proceduri izrade bosanskohercegovačke tehničke specifikacije unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Ukoliko se po objavljivanju BAS TS ukaže potreba za otklanjanjem uređivačkih pogreški (tiskane, lektorske i sl.), može se objaviti njezina tehnička korekcija.

Preispitivanje BAS TS provodi se u skladu s točkom 3.5.2.

TC odgovoran je za sustavno preispitivanje BAS TS. Procedura preispitivanja BAS TS pokreće se najkasnije u roku od tri godine od njezinoga objavljivanja (faza izrade 90.20). Cilj je preispitivanja da se ponovno razmotre razlozi koji su doveli do njezinoga objavljivanja, kao i da se razmotri mogućnost njezinoga objavljivanja kao izvornog BAS standarda. Rezultat procedure preispitivanja može biti potvrđivanje BAS TS uz obrazloženje TC-a (preporučuje se da se potvrđivanje BAS TS uradi samo jednom), objava izvornog BAS standarda koji će zamijeniti BAS TS ili povlačenje BAS TS.

4.2.3 Bosanskohercegovačko tehničko izvješće (BAS TI)

Bosanskohercegovačko tehničko izvješće (BAS TI) informativan je dokument Instituta koji nije prikladan za objavu kao BAS ili BAS TS.

Prijedlog za izradu bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća (faza izrade 00.00, oznaka prBAS TI) mogu dati sve zainteresirane strane.

Prijedlog za izradu BAS TI dostavlja se Institutu u skladu s točkom 3.1 na odgovarajućemu obrascu.

Nadležni TC razmatra prijedlog za izradu bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća i daje preporuku o prihvatanju odnosno odbijanju prijedloga. Na temelju preporuke TC-a Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju standardizacijskog projekta.

Prihvaćenom prijedlogu za izradu BAS TI (faza izrade 10.00, oznaka prBAS TI) dodjeljuje se jedinstveni broj standardizacijskog projekta i on se registrira u programu rada Instituta.

Prihvaćeni standardizacijski projekt za izradu BAS TI dodjeljuje se odgovarajućemu TC-u.

Standardizacijski projekt dodijeljen odgovarajućemu TC-u razmatraju članovi TC-a i donose odluku o razvoju projekta odnosno o njegovu odbijanju.

Registriranom standardizacijskom projektu TC dodjeljuje radni naslov i projekt se unosi u program rada tog TC-a koji je javno dostupan na mrežnome sajtu Instituta (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS TI). TC izrađuje i odobrava tekst BAS TI u svojem području rada.

Odluka o pokretanju standardizacijskog projekta za izradu BAS TI (faza 10.99, oznaka prBAS TI) sadržava:

- sastav WG-a (TC/WG-a) koja će pripremiti nacrt BAS TI,
- ime i prezime voditelja WG-a,
- okvirni plan rada WG-a,
- radni naslov projekta.

WG izrađuje nacrt radnoga dokumenta bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća (faza izrade 20.20, oznaka nrdBAS TI).

Nacrt radnog dokumenta bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća nrdBAS TI dostavlja se matičnome TC-u i registrira kao prednacrt bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća (faza izrade 30.00, oznaka pnBAS TI).

O tekstu pnBAS TI raspravlja se na sjednici TC-a gdje članovi TC-a trebaju postići konsenzus o svim bitnim pitanjima. Ako konsenzus nije moguće postići, tada se tekst BAS TI prihvaća ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnoga teksta, pnBAS TI se dostavlja na lekturu. Po završetku lektoriranja konačnoga teksta prednacrt BAS TI, predsjednik TC-a odobrava taj tekst. Projektu se tada dodjeljuje status prednacrt bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća, odobrenog za registraciju kao nacrt bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća (faza izrade 30.99, oznaka pnBAS TI).

Ako nema dovoljno pozitivnih glasova o tekstu pnBAS TS, TC donosi odluku o odustajanju od projekta (faza izrade 30.98).

Tekst BAS TI uređuje se za objavu u skladu s pravilima oblikovanja bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata dostupnih javnosti, IPS 4.

Tekst budućeg BAS TI uz kompletirane prateće dokumente dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti (faza izrade 60.00).

Na temelju priloženih dokumenata TC-a, teksta BAS TI, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke i objavljivanjem BAS standarda u mrežnome katalogu i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS TI je dostupan javnosti.

BAS TI se izdaje kao posebna publikacija Instituta.

Ukoliko se po objavljivanju BAS TI ukaže potreba za otklanjanjem uređivačkih pogrešaka (tiskane, lektorske i sl.), može se objaviti njegova tehnička korekcija.

Tehnički je tajnik odnosno koordinator TC-a dužan u proceduri izrade bosanskohercegovačkog tehničkog izvješća unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

Preispitivanje BAS TI provodi se u skladu s točkom 3.5.2.

TC je odgovoran za sustavno preispitivanje BAS TI. Procedura preispitivanja BAS TI pokreće se u skladu s ukazanim potrebama (faza izrade 90.20). Cilj je preispitivanja da se ponovno razmotre razlozi koji su doveli do njezinoga objavljivanja, te da li potreba za njim još uvijek postoji. Rezultat preispitivanja može biti potvrđivanje, objavljivanje novoga izdanja (revizija) ili povlačenje BAS TI.

4.2.4 Bosanskohercegovačka uputa (BAS uputa)

Bosanskohercegovačka uputa (BAS uputa) informativni je dokument Instituta dostupan javnosti, u kojem se daju smjernice, savjeti ili preporuke za načela standardizacije i politiku te smjernice za stručnjake koji izrađuju standarde.

Prijedlog za izradu BAS upute (faza 00.00, oznaka prBAS uputa) mogu dati zainteresirane strane. Prijedlog za izradu BAS upute mogu dati i stručna tijela Instituta.

Prijedlog za izradu BAS upute dostavlja se Institutu na odgovarajućemu obrascu.

Nadležni TC razmatra prijedlog za izradu bosanskohercegovačke upute i daje preporuku o prihvatanju odnosno odbijanju prijedloga. Na temelju preporuke TC-a Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju standardizacijskog projekta.

Prihvaćenom prijedlog za izradu BAS upute (faza izrade 10.00, oznaka prBAS uputa) dodjeljuje se jedinstveni broj standardizacijskog projekta i on se registrira u programu rada Instituta. Institut daje smjernice za izradu BAS upute.

Registriranom standardizacijskom projektu TC dodjeljuje radni naslov i projekt se unosi u program rada Instituta koji je javno dostupan na mrežnome sajtu Instituta (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS uputa).

TC izrađuje nacrt radnog dokumenta BAS upute (faza izrade 30.20, oznaka pnBAS uputa) prema smjernicama Instituta.

O tekstu pnBAS uputa raspravlja se na sjednici TC-a gdje članovi TC-a trebaju postići konsenzus o svim bitnim pitanjima. Ako konsenzus nije moguće postići, tada se tekst BAS upute prihvata ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnog teksta, pnBAS uputa se dostavlja na lekturu. Po završetku lektoriranja konačnog teksta prednacrt BAS upute, predsjednik TC-a odobrava taj tekst. Projektu se tada dodjeljuje status prednacrt bosanskohercegovačke upute, odobrenog za registraciju kao nacrt bosanskohercegovačke upute (faza izrade 30.99, oznaka pnBAS uputa).

Ako nema dovoljno pozitivnih glasova o tekstu pnBAS upute, TC donosi odluku o odustajanju od projekta (faza izrade 30.98).

Tekst BAS upute uređuje se za objavu u skladu s pravilima oblikovanja bosanskohercegovačkih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata dostupnih javnosti, IPS 4.

Tekst buduće BAS upute uz kompletirane prateće dokumente dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti (faza izrade 60.00).

Na temelju priloženih dokumenata TC-a, teksta BAS upute, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačke upute (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke i objavljivanjem BAS upute u mrežnome katalogu i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS uputa je dostupna javnosti.

BAS uputa se izdaje kao posebna publikacija Instituta.

TC je odgovoran za sustavno preispitivanje BAS upute. Procedura preispitivanja BAS upute može se pokrenuti u bilo kojemu trenutku (faza izrade 90.20). Rezultat preispitivanja može biti potvrđivanje BAS upute, objavljivanje novoga izdanja (revizija) ili povlačenje BAS upute.

5 Preuzimanje međunarodnih i europskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata

Institut kao punopravni član Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) i Europskog instituta za standardizaciju u području telekomunikacija (ETSI), odnosno pridruženi član Međunarodnog povjerenstva za elektrotehniku (IEC), Europskog komiteta za standardizaciju u području elektrotehnike (CENELEC) i Europskog komiteta za standardizaciju (CEN), ima pravo i/ili obvezu preuzimanja standarda i drugih standardizacijskih dokumenata tih organizacija kao dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije.

Institut, kao pridruženi član europskih organizacija za standardizaciju, ima pravo i/ili obvezu preuzimanja svih europskih standarda tih organizacija kao BAS standarda i obvezu povlačenja postojećih konfliktnih BAS standarda.

Međunarodni standardi i drugi standardizacijski dokumenti preuzimaju se ako postoji interes za određeni predmet, a za njega ne postoji odgovarajući europski standard odnosno drugi standardizacijski dokument.

Standardi nacionalnih tijela za standardizaciju drugih zemalja (npr. ASTM), s kojima Institut ima sklopljen odgovarajući ugovor, preuzimaju se ako ne postoji ni europski ni međunarodni standard za određeni predmet.

Dokument bosanskohercegovačke standardizacije kojim je preuzet međunarodni, europski ili neki drugi standardizacijski dokument označuje se u skladu s IPS 2.

5.1 Metode preuzimanja međunarodnih i europskih standarda

5.1.1 Općenito

Pridruženi ili punopravni član europskih organizacija za standardizaciju, CEN, CENELEC i ETSI, ima pravo i/ili obvezu preuzimanja svih europskih standarda tih organizacija kao nacionalnih standarda i obvezu istodobnog povlačenja postojećih konfliktnih nacionalnih standarda. Ako je europski standard preuzet kao nacionalni standard, onda se ne može preuzimati međunarodni standard s kojim navedeni europski standard ima stupanj sukladnosti „istovjetan”.

Pravila za preuzimanje:

- 1) europski se standard može preuzeti na nacionalnoj razini samo sa stupnjem sukladnosti „istovjetan” (vidi IPS 2, točka 3.3.1.1), odnosno preuzimaju se samo kao istovjetni standardi u tehničkome sadržaju i strukturi i načinu izražavanja uz obvezno pridržavanje pravila danih u preporučenim metodama za preuzimanje,
- 2) europski se harmonizirani dokument može preuzeti samo s istovjetnim stupnjem sukladnosti,
- 3) međunarodni se standard smatra preuzetim ako je nacionalni standard istovjetan (vidi IPS 2, točka 3.3.1.1) ili modificiran (vidi IPS 2, točka 3.3.1.2) u odnosu na međunarodni standard.

U skladu s ISO/IEC Guide 21-1:2005 i CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3:2022, međunarodni ili europski standardi preuzimaju se u sustav bosanskohercegovačke standardizacije sljedećim metodama:

- proglašavanja (pr),
- korica (ko),
- prijevoda (pv).

Odluku o metodi preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda donosi Institut na temelju prijedloga TC-a.

Ako u BAS standardu nema potrebe za tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, može se primijeniti bilo koja od preporučenih metoda preuzimanja za europski standard, odnosno metoda korica ili metoda prijevoda za međunarodni standard.

Ako su u BAS standardu tehnička odstupanja i/ili redakcijske izmjene neizbježne, koristi se metoda korica ili metoda prijevoda.

BAS standard koji je nekom od metoda preuzeo međunarodni ili europski standard mora imati jasno navedene sljedeće podatke o međunarodnom ili europskom standardu: oznaku preuzetog standarda, godinu izdanja, stupanj sukladnosti i naziv na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta te izjavu o preuzimanju. Pri preuzimanju standarda metodom korica ili metodom prijevoda, podaci o preuzetom standardu i podaci o BAS standardu nalaze se na istaknutom mjestu na naslovnoj stranici.

Kad se preuzima međunarodni ili europski standard, svi postojeći amandmani i tehničke korekcije dane na međunarodni ili europski standard moraju se preuzeti ili uključiti u BAS standard ovisno o metodi preuzimanja. Međunarodne ili europske amandmane i tehničke korekcije publicirane poslije preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda treba preuzeti što je moguće prije.

5.1.2 Metoda proglašavanja

Metoda proglašavanja je najjednostavnija metoda preuzimanja, koja podrazumijeva objavljivanje „saopćenja o proglašavanju“, kojim se strani dokument proglašava nacionalnim dokumentom. Primjenjuje se ako postoji potreba za primjenom određenog međunarodnog ili europskog standarda, a nema mogućnosti ni potrebe da se u kratkom roku preuzme metodama opisanim u 5.1.3 i 5.1.4.

Odlukom ravnatelja Instituta, a na prijedlog TC-a, međunarodni ili europski standard na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta dobiva status BAS standarda.

Da je međunarodni ili europski standard proglašavanjem dobio status BAS standarda objavljuje se u Glasniku Instituta (Službene objave) i na mrežnome sajtu Instituta. Obavijest o proglašavanju mora uključiti sljedeće podatke:

- oznaku, godinu izdanja i naziv međunarodnog ili europskog standarda (oznaka s godinom izdanja i stupanj sukladnosti moraju se dati unutar zagrade, neposredno iza i kao dio naziva),
- izjavu da standard koji se preuzima ima status BAS standarda,
- oznaku i naziv BAS standarda (naziv BAS standarda ostaje nepromijenjen), i
- datum od kojega je priznat status preuzetog standarda.

Obavijesti o proglašavanju pridružuje se preuzeti standard, kako bi se moglo utvrditi da je on preuzet u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

5.1.3 Metoda korica

Metoda korica podrazumijeva preuzimanje međunarodnog ili europskog standarda (uključujući amandmane ili tehničke korekcije) i njegovo publiciranje s BAS koricama. Međunarodni ili europski standard objavljuje se s oznakom BAS standarda (vidi 5.10) i na taj način preuzeti međunarodni ili europski standard postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije ako je uspostavljen istovjetan ili modificiran stupanj sukladnosti.

Metoda korica pridružuje BAS koricama preuzeti međunarodni ili europski standard na engleskome jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta s referentnim nacionalnim brojem dokumenta na svakoj stranici nacionalne implementacije.

Elementi BAS korica jesu:

- naslovna stranica BAS standarda prema IPS 4,
- nacionalni predgovor (vidi 5.1.5),
- nacionalni dodaci nalaze se iza teksta preuzetog standarda (vidi 5.1.6). Nacionalni dodaci sadrže informacije i instrukcije koje se odnose na standard. Ako je BAS standard modificiran u odnosu na preuzeti standard, tada se modifikacije ne uključuju u tekst standarda. U tom se slučaju u nacionalnom dodatku navode sva tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene s objašnjenjima i upućivanjima na određene točke, tablice, slike, itd. u preuzetom standardu.

Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnog ili europskog standarda metodom korice donosi ravnatelj Instituta na prijedlog tehničkog komiteta.

5.1.4 Metoda prijevoda

Kada je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda i ima oznaku BAS, tada preuzeti međunarodni ili europski standard postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije.

BAS standard koji je prijevod međunarodnog ili europskog standarda može biti objavljen u jednojezičnom ili višejezičnom izdanju. U oba slučaja BAS standard uključuje elemente dane u 5.1.5.

Višejezična izdanja BAS standarda sadrže tekst standarda na jednom ili više službenih jezika međunarodne ili europske organizacije za standardizaciju i tekst standarda na jednom ili više službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini. U tom slučaju tekst na jednom ili više službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini nalazi se uz lijevu marginu.

Ukoliko se za međunarodne ili europske normativne dokumente koji su preuzeti kao bosanskohercegovački standardi na engleskom jeziku osigura prijevod, njihovim objavljivanjem kao bosanskohercegovačkih standarda na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u BiH ne prestaje važiti prethodno izdanje dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije na engleskome jeziku. Referentnom verzijom, odnosno verzijom na koju se poziva u drugim dokumentima smatra se jezična verzija koja je prva objavljena kao bosanskohercegovački standard, odnosno verzija na engleskome jeziku. Oznaka i godina izdanja, referentna oznaka, kao i broj izdanja verzije standarda na jednom od službenih jezika u uporabi u BiH istovjetni su s istim elementima u verziji standarda na engleskome jeziku.

U predgovoru BAS standarda treba se navesti informacija koji je jezik služio kao osnova pri prijevodu međunarodnog ili europskog standarda i koji je jezik izvornog međunarodnog ili europskog standarda mjerodavan u slučaju spora.

Dokumenti se, prema pravilu, prevode s engleskog jezika, ako nema drukčijeg obrazloženog zahtjeva i/ili odluke.

Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda i ako je označen s „istovjetan”, tada se usklađenost s međunarodnim ili europskim standardom smatra usklađenošću prijevoda. „*Načelo uzajamnosti*” je ispunjeno.

Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda i sadrži tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene urađene u odnosu na međunarodni ili europski standard, informacija o postojećim odstupanjima mora se dati u nacionalnome predgovoru, a objašnjenje postojećih odstupanja može biti ili u nacionalnome predgovoru ili u nacionalnome dodatku (vidi 5.1.6). Stupanj sukladnosti ovisi o tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama (vidi IPS 2, točka 3.3). „*Načelo uzajamnosti*” nije ispunjeno.

Redoslijed izlaganja i označivanje točaka, tablica, slika i aneksa ostaje isti kao u međunarodnom ili europskom standardu.

Nacionalne fusnote na dnu stranice nisu dopuštene u trima službenim verzijama europskog standarda, ali se mogu uključiti ispod teksta prijevoda na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini.

Referentni nacionalni broj dokumenta stavlja se na svakoj stranici nacionalne implementacije.

NAPOMENA Referentni broj dokumenta čini oznaka dokumenta uz dodavanje godine i oznake jezika izdanja. Pritom se oznaka dokumenta odvaja od godine izdanja znakom dvije točke (:). Oznaka(e) jezika ispisuje(u) se malim slovima i smještena(e) je (su) između zagrada. Kod višejezičnih izdanja oznake jezika međusobno se odvajaju zarezom.

Slovna oznaka jezika u referentnom broju mora biti u skladu sa standardom ISO 639-1.

Pri prijevodu naslovne strane europskog standarda sve obavijesti koje su dane na tri službena jezika europskog standarda ostaju nepromijenjene u oblikovanju i sadržaju, a to su: oznaka „europskog standarda”, naziv standarda i naziv ustanove koja je izdala standard. Prijevod navedenih obavijesti na jednom ili više službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini mora biti smješten iznad obavijesti na službenim jezicima europskog standarda.

NAPOMENA Zemlje članice CEN/CENELEC-a moraju biti navedene abecednim redom jezika na koji se prevodi.

Ako je BAS standard prijevod europskog standarda, a europski je standard nastao preuzimanjem međunarodnog standarda ili drugog dokumenta s mogućim zajedničkim modifikacijama i europskim

aneksima, Institut mora objaviti konsolidirani tekst europskog standarda na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini poštujući ista pravila kao i sve članice CEN/CENELEC-a.

Primjenjuju se sljedeća pravila i redoslijed elemenata:

- 1) Tiskana naslovna strana europskog standarda koja u sadržaju i izgledu reproducira naslovnu stranu koju distribuira CEN-CENELEC-ov Centar za upravljanje.
- 2) Reproducirani predgovor europskog standarda s datumom implementiranja europskog standarda koji je distribuira CEN-CENELEC-ov Centar za upravljanje.
- 3) Predgovor, uvod, ako postoji, i tekst međunarodnog standarda. U CENELEC-u predgovor međunarodnog standarda može biti isključen.
- 4) Tekst europskog standarda s unesenim zajedničkim modifikacijama, ako ih ima. Te modifikacije mogu se umetnuti umjesto teksta referentnog dokumenta. Te modifikacije moraju se označiti vertikalnom linijom na lijevoj margini uz tekst.

BAS standard može zatim uključiti nacionalni informativni dodatak u kojemu se ponavljaju izmijenjeni dijelovi izvornog teksta međunarodnog standarda.

Pri prijevodu standarda koristiti prijevode za glagolske oblike - uporabu modalnih glagola (vidi IPS 4, Aneks D).

U IPS 4, Aneks D, u prvoj koloni u svakoj tablici daje se glagolski oblik koji se mora uporabljivati za izražavanje pojedine vrste odredbi. Ekvivalentni izrazi dani u drugoj koloni uporabljaju se samo u iznimnim slučajevima kada se oblik dan u prvoj koloni ne može uporabljivati iz jezičkih razloga.

Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnog ili europskog standarda metodom prijevoda donosi ravnatelj Instituta na prijedlog TC-a.

5.1.5 Nacionalni predgovor

Nacionalni se predgovor daje u cilju lakšega uvođenja međunarodnog ili europskog standarda u sustav bosanskohercegovačke standardizacije. Nacionalni je predgovor na jednom od službenih jezika/službenim jezicima u Bosni i Hercegovini (*bs* - bosanski, *hr* - hrvatski i *sr* - srpski, vidi ISO 639-1), a prethodi mu naslov „Nacionalni predgovor” i sadrži sljedeće osnovne informacije:

- oznaka, godina izdanja i naziv BAS standarda,
 - tko je donio odluku, te broj i datum odluke kojom je BAS standard odobren,
 - stupanj sukladnosti s izvornim standardom (EN; ISO; IEC),
 - oznaka, godina izdanja i naziv izvornog standarda na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta,
 - izjava da međunarodni ili europski standard ima status BAS standarda,
 - podaci o povlačenju jednoga ili više BAS standarda objavljivanjem novoga BAS standarda,
 - radno tijelo Instituta koje je pripremilo BAS standard (npr. tehnički komitet: oznaku i naziv),
 - informacija o tome da je standard nastao prevođenjem međunarodnog ili europskog standarda i o jeziku koji je služio kao osnova pri prijevodu,
 - informacija da je standard prethodno preuzet kao BAS standard na engleskome jeziku, uz sljedeći tekst:
„Ovaj je standard prethodno objavljen kao BAS standard na engleskome jeziku (godina izdanja BAS standarda na engleskome jeziku) i zato se na naslovnoj stranici ovoga standarda nalazi ista referentna oznaka kao i na naslovnoj stranici verzije na engleskome jeziku.”
- NAPOMENA Ukoliko u tekstu izdanja BAS standarda na engleskome jeziku postoji podatak o zamjeni BAS standarda, taj se podatak obvezno unosi i u izdanje na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini.
- koji je jezik mjerodavan u slučaju spora,

- informacije o citiranim standardima i drugim dokumentima u kojima se daje lista samo onih nacionalnih dokumenata istovjetnih sa stranim dokumentima citiranim u točki „Normativne reference” ili, ako je ta točka izostavljena, sa stranim normativnim dokumentima citiranim u tekstu standarda. Za datirane reference daje se veza nacionalnog dokumenta s citiranim izdanjem stranoga dokumenta. Za nedatirane reference daje se veza s važećim izdanjem stranoga dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnoga dokumenta koji se na njega poziva,
- informacija o povezanim BAS standardima gdje se daje lista, npr., BAS standarda koji se navode u bibliografiji, a istodobno je usvojena kao BAS. Za datirane reference daje se veza nacionalnoga dokumenta s citiranim izdanjem stranoga dokumenta. Za nedatirane reference daje se veza s važećim izdanjem stranoga dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnoga dokumenta koji se na njega poziva, podaci o sudjelovanju u razvoju međunarodnog standarda, ako je takvog sudjelovanja bilo, objašnjenja uz tekst standarda (npr. ako nekim varijantama iz međunarodnog ili europskog standarda treba dati prednost),
- podaci o redakcijskim izmjenama i tehničkim odstupanjima, ako ih ima, s upućivanjem gdje su navedena i objašnjena, i kako su obilježena kada se koristi metoda prijevoda (vidi 5.7),
- obavještenje o nacionalnome dodatku,
- korisne upute za primjenu preuzetog međunarodnog ili europskog standarda.

5.1.6 Nacionalni dodaci

Kada preuzimamo međunarodne ili europske standarde dozvoljeni su nacionalni dodaci koji mogu biti informativni (npr. popis A-odstupanja, redakcijske izmjene...). Oni se koriste za davanje obavještenja o nacionalnim uvjetima, tj. za potpuni popis odstupanja (posebni nacionalni uvjeti, zahtjevi u nacionalnim propisima, redakcijske izmjene i tehnička odstupanja) zajedno s njihovim obrazloženjem. Napomena o postojanju nacionalnih dodataka daje se u nacionalnom sadržaju ili nacionalnom predgovoru.

5.1.7 Uključivanje i obilježavanje tehničkih odstupanja i redakcijskih izmjena u BAS standardu

Kad se međunarodni standard preuzima metodom prijevoda s određenim tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, njih treba uključiti u tekst BAS standarda. Odstupanja se moraju jasno istaknuti obilježavanjem jednom vertikalnom linijom (l) na lijevoj margini uz tekst, kako bi se moglo vidjeti da taj dio teksta nije tekst međunarodnog standarda.

Informacija da su u BAS standardu urađena tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene daje se u nacionalnom predgovoru (vidi 5.1.5). Popis urađenih tehničkih odstupanja ili redakcijskih izmjena s navodima, objašnjenjima i upućivanjima na određene točke, tablice, slike, itd. u međunarodnom standardu može biti:

- a) u nacionalnom predgovoru za mali broj nastalih tehničkih odstupanja i/ili redakcijskih izmjena,
- b) ili u posebnom nacionalnom dodatku iza teksta BAS standarda, i to normativan u normativnome dodatku, a informativan u informativnome dodatku.

5.1.8 Uključivanje i obilježavanje međunarodnih i europskih amandmana i tehničkih korekcija u BAS standardu

Kad se preuzima međunarodni ili europski standard, moraju se preuzeti svi postojeći amandmani i/ili tehničke korekcije dane na taj standard. Ovisno o metodi preuzimanja, oni se mogu proglasiti ili uključiti u tekst standarda ili dati kao normativni aneks na kraju dokumenta.

Kad se amandmani i tehničke korekcije na međunarodni ili europski standard uključuju u tekst BAS standarda, izmijenjeni tekst treba obilježiti duplom vertikalnom linijom (II) na lijevoj margini kako bi se razlikovao od nacionalnih odstupanja (vidi 5.1.7).

Informacija da su amandman ili tehnička korekcija uključeni u preuzeti standard daje se u nacionalnom predgovoru i na naslovnoj stranici europskoga standarda.

Pri uključivanju međunarodnih ili europskih amandmana u tekst BAS standarda, brojevi i naslovi svake točke, slike, tablice itd. koji se brišu amandmanom trebaju biti zadržani dodavanjem sljedećeg teksta u zagradi:

„(brisan amandmanom)”.

Ovaj se tekst uključuje na isti način i u sadržaj.

Predgovor amandmana treba biti uključen naslovom „Predgovor amandmana (broj)”, poslije predgovora standarda na koji je dan amandman.

5.1.9 Upućivanje na međunarodne i europske standarde i druge normativne dokumente u BAS standardu

Ako preuzeti međunarodni ili europski standard upućuje na međunarodne ili europske standarde i druge normativne dokumente, upućivanja trebaju ostati nepromijenjena unutar teksta, bez obzira na validnost u bosanskohercegovačkoj standardizaciji ili na njihov status kao BAS standard. Da bi se osigurala istovjetnost i validnost preuzimanog standarda, TC odgovoran za BAS standard treba preispitati sve navedene standarde (ISO, IEC, EN) na koje se upućuje i njima odgovarajuće BAS standarde.

NAPOMENA 1 Ove se preporuke ne odnose na upućivanja dana samo za informaciju, mada se mogu primijeniti.

NAPOMENA 2 Nazivi ISO/IEC/EN standarda ili drugih normativnih dokumenata na koje se upućuje unutar teksta standarda ne prevode se (ostaju na engleskome jeziku).

U slučaju kad se u BAS standardu umjesto na međunarodni ili europski standard upućuje na standard ili drugi dokument koji nije istovjetan s međunarodnim ili europskim standardom, smatra se da taj BAS standard (s kojega se upućuje) sadrži tehničko odstupanje i zbog toga je njegov stupanj sukladnosti „**modificiran**”.

Kad su standardi ili drugi normativni dokumenti na koje se upućuje u međunarodnom ili europskom standardu zamijenjeni ili preuzeti, informacija se može dati u nacionalnom dodatku navođenjem oznake, godine izdanja i naziva BAS standarda te oznake, godine izdanja međunarodnog ili europskog standarda i stupnja sukladnosti.

5.1.10 Datiranje BAS standarda koji su preuzeti međunarodni ili europski standardi

Standard treba datirati zbog transparentnosti preuzimanja i ciklusa revizije standarda.

Datiranje se obavlja tako da se oznaci BAS standarda doda godina izdanja, odnosno godina preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda

Informacija o datumu izdanja međunarodnog ili europskog standarda mora se dati što je moguće bliže oznaci BAS standarda, npr. na naslovnoj strani.

Primjeri za označivanje i datiranje

Za naslovnu stranu standarda koristi se oblik oznake (vidi IPS 4)

BAS XX XXX YYYY

mjesec, godina izdanja

U svim se ostalim slučajevima koristi oblik:

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda

5.2 Preuzimanje međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata

5.2.1 Preuzimanje međunarodnog standarda

Međunarodni se standard preuzima kao BAS ovisno o interesu zainteresiranih strana u Bosni i Hercegovini i na njihovu inicijativu. U skladu s prihvatanjem WTO TBT Kodeksa dobre prakse za pripremu, usvajanje i primjenu standarda, pri izradi BAS standarda preuzimanje odgovarajućih međunarodnih standarda ima prednost u svim područjima u kojima takvi standardi postoje, osim ako za isti predmet ne postoji europski standard.

Međunarodni standard koji je već preuzet kao europski standard ne preuzima se kao BAS.

Međunarodni se standard preuzima u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao pojedinačni dokument u koji su uključeni svi amandmani i tehničke korekcije koje su uz taj standard objavljeni do trenutka preuzimanja BAS standarda.

5.2.1.1 Inicijativa

Pokretanje standardizacijskog projekta na međunarodnoj razini može biti inicijativa za pokretanje bosanskohercegovačkog standardizacijskog projekta za isti predmet (faza izrade 00.00, oznaka prBAS).

Bosanskohercegovački standardizacijski projekt za preuzimanje međunarodnog standarda može biti pokrenut u bilo kojoj kasnijoj fazi izrade međunarodnog standarda, odnosno nakon objave međunarodnog standarda.

Prijedlog za preuzimanje međunarodnog standarda može dati TC, Institut ili bilo koja zainteresirana strana.

Nadležni TC razmatra prijedlog za preuzimanje međunarodnog standarda i daje preporuku o prihvatanju odnosno odbijanju prijedloga. Na temelju preporuke TC Institut donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju novoga standardizacijskog projekta.

Prihvaćenom prijedlogu za preuzimanje međunarodnog standarda dodjeljuje se jedinstvena oznaka standardizacijskog projekta i on se registrira u ISBIH SMIS-u (faza izrade 10.00, oznaka prBAS).

5.2.1.2 Planiranje

Prihvaćeni prijedlog projekta za preuzimanje međunarodnog standarda dodjeljuje se odgovarajućemu TC-u.

Ako odgovarajući TC ne postoji, pokreće se procedura za osnivanje novoga TC-a u skladu s IPS 1.

TC dodjeljuje radni naslov prihvaćenom standardizacijskom projektu za preuzimanje međunarodnog standarda, a projekt se unosi u plan rada toga TC-a, koji je javno dostupan na mrežnome sajtu Instituta (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS).

Obavijest o pokretanju standardizacijskog projekta objavljuje se na mrežnome sajtu Instituta.

Način sudjelovanja u razvoju međunarodnih standardizacijskih projekata ovisi o statusu Instituta u odgovarajućemu međunarodnom tehničkom komitetu/potkomitetu u kojem se projekt razvija (aktivan član (*P-member*) ili promatrač (*O-member*)).

Nakon uključivanja standardizacijskog projekta u svoj plan rada, TC prati razvoj međunarodnog projekta kroz faze razvoja i sudjeluje u izradi odgovarajućih dokumenata u skladu s pravilima rada odgovarajuće međunarodne organizacije za standardizaciju.

TC predlaže način preuzimanja međunarodnog standarda u Bosni i Hercegovini pri čemu se vodi računa o utvrđenim rokovima za njegovu izradu, objavu odgovarajućega BAS standarda i povlačenje konfliktnog BAS standarda.

5.2.1.3 Preuzimanje međunarodnog standarda

Tekst nacrtu međunarodnog standarda, odnosno tekst objavljenog međunarodnog standarda dostavlja se na uvid članovima TC-a kao radni dokument.

O tekstu radnog dokumenta raspravljaju članovi TC-a koji trebaju postići konsenzus o svim bitnim pitanjima uključujući i konsenzus o prijevodu naslova međunarodnog standarda. Ako konsenzus nije moguće postići, tada je tekst pnBAS prihvaćen kao nsBAS ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Obavijest o javnoj raspravi o prijedlogu za preuzimanje međunarodnog standarda na jeziku izvornog dokumenta (faza 40.20, oznaka nsBAS) objavljuje se na mrežnome sajtu Instituta.

Tijekom javne rasprave Institut zaprima primjedbe stručne javnosti u Bosni i Hercegovini, a TC raspravlja o tim primjedbama i donosi odluku o zaprimljenim primjedbama.

Ako se u javnu raspravu stavlja nacrt međunarodnog standarda, primjedbe se mogu davati na tehnički sadržaj i u tom se slučaju primjedbe proslijeđuju odgovarajućemu međunarodnom tehničkom komitetu/potkomitetu.

Ako se u javnu raspravu stavlja prijedlog za preuzimanje već objavljenog međunarodnog standarda, primjedbe se ne mogu davati na tehnički sadržaj standarda, nego samo na prijedlog za preuzimanje međunarodnog standarda odnosno prijevod naslova.

Ako se u bilo kojemu trenutku utvrdi pogreška u tekstu izvornog dokumenta, o uočenim pogreškama Institut obavješćuje organizaciju koja je izdala izvorni dokument, s prijedlogom ispravka ili bez njega. Ako do trenutka upućivanja BAS standarda u objavu nije objavljena korekcija izvornog standarda niti je on u pripremi, u nacionalnom se predgovoru BAS standarda na odgovarajući način o uočenoj pogrešci daje obavijest korisnicima tog standarda.

BAS standard koji je nastao preuzimanjem međunarodnog standarda, uz kompletirane prateće dokumente, dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti. Na temelju priloženih dokumenata TC-a, BAS standarda koji je nastao preuzimanjem međunarodnog standarda, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke i objavljivanjem BAS standarda u mrežnome katalogu i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS standard dostupan je javnosti.

Tehnički tajnik odnosno koordinator TC-a dužan je u proceduri preuzimanja međunarodnog standarda unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

TC može donijeti odluku o povlačenju BAS standarda koji je nastao preuzimanjem međunarodnog standarda.

Kada se povuče međunarodni standard koji je preuzet kao BAS standard na jeziku izvornog dokumenta, TC može donijeti odluku o povlačenju ili zadržavanju sadržaja tog standarda, ako on nije u suprotnosti s nekim drugim objavljenim BAS standardom.

5.2.1.4 Preuzimanje međunarodnog standarda metodom prijevoda

Pri preuzimanju međunarodnog standarda metodom prijevoda, tj. uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, BAS standard se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS standarda (točke 4.1.3 do 4.1.7).

Registrirani standardizacijski projekt (faza izrade 20.00, oznaka nrdBAS) prolazi kroz sve faze razvoja do objave BAS standarda.

NAPOMENA Ukoliko se u roku od 24 mjeseca od pokretanja standardizacijskog projekta ne osigura tekst prijevoda standarda, tj. standardizacijski projekt ne bude u fazi izrade 60.60, TC može donijeti odluku o odustajanju rada na projektu BAS standarda.

Članovi radne skupine TC-a izrađuju radni nacrt BAS standarda (faza izrade 20.20, oznaka nrdBAS) za prevođenje teksta međunarodnog standarda na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini.

Prijevod međunarodnog standarda na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini može započeti najranije u fazi javne rasprave o nacrtu odgovarajućega međunarodnog standarda. Ako se prevodi nacrt međunarodnog standarda, TC je dužan prijevod nacrtu uskladiti s konačnim nacrtom međunarodnog standarda odnosno objavljenim međunarodnim standardom.

Pri izradi nrdBAS članovi WG-a organiziraju svoj rad na njima najprikladniji način. Tekst nrdBAS na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini mora biti tehnički istovjetan s tekstem izvornog dokumenta i mora biti izrađen i oblikovan u skladu s pravilima za oblikovanje bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti (vidjeti IPS 4).

O tekstu pnBAS raspravljaju članovi TC-a na sjednici TC-a i usklađuju ga. Rasprava o tekstu i usklađivanje teksta prijevoda ne smije dovesti do razlika u tehničkom sadržaju u usporedbi s tekstem izvornog dokumenta.

Treba nastojati da se odluka o utvrđivanju nacrt standarda (nsBAS) donese na bazi konsenzusa. Ako konsenzus nije moguće postići, tada se tekst pnBAS prihvata kao nsBAS ako su za njega glasovale dvije trećine (2/3) članova TC-a.

Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnog teksta dokumenta, on se dostavlja na lekturu. Po završetku lektoriranja konačnog teksta prednacrt BAS standarda, predsjednik TC-a odobrava taj tekst kao nsBAS, a tajništvo priprema izvješće o utvrđivanju nacrt standarda. Projektu se tada dodjeljuje status prednacrt BAS standarda odobrenog za registraciju kao nacrt BAS standarda (faza izrade 30.99, oznaka pnBAS).

Ako članovi TC-a tijekom pripreme dokumenta nsBAS uoče pogreške u tekstu izvornog dokumenta, o uočenoj pogrešci obavješćuju Institut, koji o tome obavješćuje organizaciju koja je izdala izvorni dokument s prijedlogom ispravka ili bez njega. Organizacija koja je izdala izvorni dokument može pokrenuti postupak izrade i objave korekcije međunarodnog standarda.

Ako do trenutka upućivanja nsBAS koji je nastao prevođenjem međunarodnog standarda u javnu raspravu nije objavljena korekcija izvornog standarda, u tekstu nacionalnog predgovora pnBAS na odgovarajući se način o uočenoj pogrešci daje obavijest korisnicima tog nacrt.

Tehnički je tajnik odgovoran da konačan tekst nsBAS u potpunosti odražava zaključke TC-a, donijete na sjednicama ili prepiskom i koji je pripremljen u skladu s pravilima oblikovanja bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti (vidjeti IPS 4).

Obavijest o javnoj raspravi o nacrtu BAS standarda (faza izrade 40.20, oznaka nsBAS) objavljuje se na mrežnome sajtu Instituta.

O primjedbama tijekom javne rasprave koje se odnose na pogreške uočene u tekstu izvornog dokumenta Institut obavješćuje organizaciju koja je izdala izvorni dokument s prijedlogom korekcije ili bez njega. Organizacija koja je izdala izvorni dokument može pokrenuti postupak izrade i objave korekcije međunarodnog standarda.

Ako do trenutka upućivanja BAS standarda u objavu nije objavljena korekcija izvornog standarda, u tekstu BAS standarda na odgovarajući se način o uočenoj pogrešci daje obavijest korisnicima tog standarda.

BAS standard koji je nastao preuzimanjem međunarodnog standarda metodom prijevoda, uz kompletirane prateće dokumente, dostavlja se šefu odgovarajućega odjeljenja za standardizaciju i pomoćniku ravnatelja za standarde radi uvida u provedenu proceduru i davanja suglasnosti. Na temelju priloženih dokumenata TC-a, teksta BAS standarda koji je nastao prevođenjem međunarodnog standarda na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda (faza izrade 60.60). Potpisivanjem te odluke i objavljivanjem BAS standarda u mrežnome katalogu i Glasniku Instituta (Službene objave), BAS standard dostupan je javnosti.

Tehnički tajnik odnosno koordinator TC-a dužan je u proceduri preuzimanja međunarodnog standarda metodom prijevoda unositi u ISBIH SMIS-u sve njegove izmjene (faze izrade) u skladu s Aneksom A ovoga dijela IPS-a.

TC može donijeti odluku o povlačenju BAS standarda koji je nastao preuzimanjem međunarodnog standarda.

Kada se povuče međunarodni standard koji je preuzet kao BAS standard na jeziku izvornog dokumenta, TC može donijeti odluku o povlačenju ili zadržavanju sadržaja toga standarda, ako on nije u suprotnosti s nekim drugim objavljenim BAS standardom.

Procedura preispitivanja BAS standarda nastalog preuzimanjem međunarodnog standarda pokreće se u skladu s planiranim rokom za preispitivanje preuzetoga međunarodnog standarda, odnosno nakasnije pet godina od objavljivanja europskog standarda, a rezultat preispitivanja BAS standarda istovjetan je rezultatu preispitivanja međunarodnog standarda.

5.2.1.5 Prevođenje međunarodnog standarda prethodno preuzetog kao BAS standard na engleskome jeziku

Kada je međunarodni standard prethodno preuzet kao BAS standard na engleskome jeziku, sukladno 3.4, prijevod teksta međunarodnog standarda na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini ne upućuje se na javnu raspravu već se primjenjuje faza izrade 62 kako slijedi:

- Standardizacijski se projekt registrira u ISBIH SMIS-u (faza izrade 62.00, oznaka prpvBAS) te upućuje na prevođenje.
- Tekst se prijevoda nakon zaprimanja upućuje članovima TC-a na izjašnjavanje (faza izrade 62.20).
- O tekstu prijevoda raspravljaju članovi TC-a na sjednici i usklađuju ga (faza izrade 62.60), nakon čega se prijevod upućuje na lektoriranje.
- Članovi TC-a mogu donijeti odluku o odustajanju od prevođenja (faza izrade 62.98).

- Odobreni se prijevod objavljuje kao BAS standard na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini (faza izrade 62.99), nakon čega se projekt **povlači**, a u važećem BAS standardu dodaje se oznaka jezičke verzije i način preuzimanja.
- Obavijest o verziji BAS standarda na jednom od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini objavljuje se u Glasniku Instituta (Službene objave) i/ili na mrežnome sajtu Instituta.

5.2.1.6 Preuzimanje amandmana

Amandman se preuzima, odobrava i objavljuje prema proceduri za preuzimanje međunarodnog standarda (vidi točke 5.2.1.1 do 5.2.1.3).

Tekst amandmana objavljuje se kao samostalan dokument ili konsolidiran s tekстом standarda (novo izdanje) ovisno o načinu njegova objavljivanja na međunarodnoj razini.

5.2.1.7 Preuzimanje dokumenta za tumačenje

Dokument za tumačenje BAS standarda kojim je preuzet međunarodni standard objavljuje se nakon što organizacija koja je izdala međunarodni standard objavi dokument o tumačenju tog međunarodnog standarda.

Standardizacijski projekt za preuzimanje dokumenta za tumačenje međunarodnog standarda pokreće se na nacionalnoj razini u bilo kojoj fazi izrade.

5.2.1.8 Objava tehničke korekcije BAS standarda kojim je preuzet međunarodni standard

Tehnička korekcija BAS standarda kojim je preuzet međunarodni standard objavljuje se nakon što organizacija koja je izdala međunarodni standard objavi korekciju tog međunarodnog standarda.

Tekst korekcije objavljuje se ovisno o načinu njegova objavljivanja na međunarodnoj razini.

Za objavu izvorne tehničke korekcije na BAS standard kojim je preuzet međunarodni standard uz prevođenje na odgovarajući se način primjenjuje procedura iz točke 4.1.10.

5.2.2 Preuzimanje drugih međunarodnih standardizacijskih dokumenata

Drugi međunarodni standardizacijski dokument može biti preuzet kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije:

- iste vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu i/ili uz prijevod;
- iste vrste, s izmjenama uz prijevod;
- druge vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu i/ili uz prijevod;
- druge vrste, s izmjenama uz prijevod.

Pri preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu, na odgovarajući se način primjenjuje procedura preuzimanja međunarodnog standarda na jeziku izvornog dokumenta (kao BAS) uz odgovarajuću proceduru i razinu konsenzusa za pripremanje, donošenje i objavljivanje te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste vrste, bez izmjena uz prijevod, na odgovarajući se način primjenjuje procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije druge vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu, na odgovarajući se način primjenjuje procedura preuzimanja međunarodnog standarda na jeziku izvornog dokumenta (kao BAS) uz odgovarajuću proceduru i razinu konsenzusa za pripremanje, donošenje i objavljivanje te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije druge vrste, bez izmjena uz prijevod, na odgovarajući se način primjenjuje procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Odgovarajući TC može preuzeti drugi međunarodni standardizacijski dokument kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije s izmjenama. Institut razmatra prijedlog TC-a i donosi odluku o preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta s izmjenama.

Pri preuzimanju drugoga međunarodnog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste ili druge vrste, s izmjenama uz prijevod, primjenjuje se procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja odgovarajuće vrste izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

5.2.2.1 Preuzimanje međunarodnih tehničkih specifikacija

Tehničke specifikacije (TS) i javno dostupne specifikacije (PAS) međunarodnih organizacija za standardizaciju (ISO i IEC) u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije mogu se preuzeti kao istovjetne ili s izmjenama. Odgovarajući TC donosi odluku o preuzimanju međunarodnog TS/PAS kao BAS iz svojega područja rada i o načinu njegova preuzimanja.

Međunarodni TS/PAS preuzima se na jeziku izvornog dokumenta kao BAS prema proceduri preuzimanja međunarodnih standarda na jeziku izvornog dokumenta (točka 5.2.1.3) uz razinu konsenzusa za BAS TS (vidi 4.2.2).

Pri preuzimanju međunarodnog TS/PAS uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, isti se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS TS (vidi 4.2.2).

5.2.2.2 Preuzimanje međunarodnih tehničkih izvješća

Tehnička izvješća (TR) međunarodnih organizacija za standardizaciju (ISO i IEC) u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije mogu se preuzeti kao istovjetna ili s izmjenama.

Odgovarajući TC donosi odluku o preuzimanju međunarodnog TR-a kao BAS iz svojega područja rada i o načinu njegova preuzimanja.

Međunarodni TR preuzima se na jeziku izvornog dokumenta kao BAS prema proceduri preuzimanja međunarodnih standarda na jeziku izvornog dokumenta (točka 5.2.1.3) uz razinu konsenzusa za BAS TI (točka 4.2.3).

Pri preuzimanju međunarodnog TR uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, TR se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS TI (vidi 4.2.3).

5.2.2.3 Preuzimanje međunarodnih vodiča

Vodiči (Guide) međunarodnih organizacija za standardizaciju (ISO i IEC) u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao dokumenti bosanskohercegovačke standardizacije mogu se preuzeti kao istovjetni ili s izmjenama, uz prevođenje, ili na jeziku izvornog dokumenta.

Odluku o preuzimanju međunarodnog vodiča kao BAS ISO/IEC Guide donosi odgovarajući TC.

Međunarodni vodiči preuzimaju se na jeziku izvornog dokumenta kao BAS ISO/IEC Guide prema proceduri preuzimanja međunarodnih standarda na jeziku izvornog dokumenta (točka 5.2.1.3) uz razinu konsenzusa za BAS uputu (vidi 4.2.4).

Pri preuzimanju međunarodnog vodiča, uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, vodič se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvorne BAS upute (vidi 4.2.4).

5.3 Preuzimanje europskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata

5.3.1 Preuzimanje europskog standarda

Pridruženo članstvo u Europskom komitetu za standardizaciju (CEN) i Europskom komitetu za standardizaciju u području elektrotehnike (CENELEC) odnosno punopravno članstvo u Europskom institutu za standardizaciju u području telekomunikacija (ETSI), daje pravo i obvezu Institutu da preuzima europske standarde (i harmonizirane dokumente (HD) kod CENELEC-a) tih organizacija kao BAS standarde.

Prijedlog za preuzimanje objavljenog europskog standarda može dati TC, Institut ili bilo koja zainteresirana strana. U slučaju projekta europskog standarda, prijedlog formira TC koji prati rad europskog tehničkog komiteta.

Europski standardi moraju se preuzimati samo kao istovjetni BAS standardi, uz povlačenja postojećih konfliktnih BAS standarda.

Europski standard preuzima se kao BAS pojedinačni dokument u koji su uključeni svi amandmani i tehničke korekcije koje su uz taj standard objavljene do trenutka preuzimanja BAS standarda.

5.3.1.1 Razvoj europskog standarda¹⁾

Članstvom u naprijed navedenim europskim organizacijama za standardizaciju Institut se može uključiti u razvoj europskih standarda i njihovo se preuzimanje provodi u TC-ovima koji prate rad europskih tehničkih komiteta. Institut ima mogućnost da prijedlog za novi projekt europskog standarda koji su dostavile zainteresirane strane u Bosni i Hercegovini uputi odgovarajućemu tehničkom komitetu CEN-a ili CENELEC-a na razmatranje.

Nakon dobivanja informacije o prijedlogu novoga projekta od CEN-a ili CENELEC-a odnosno ETSI-ja, TC priprema nacionalni stav o projektu europskog standarda, koji može sadržavati i prijedloge za posebne nacionalne uvjete, zahtjeve za A-odstupanjem i opće modifikacije. U cilju pripreme stava Bosne i Hercegovine u vezi sa svakim pojedinačnim projektom, Institut na svom mrežnom sajtu objavljuje liste projekata europskih standarda.

Institut podnosi zahtjev za A-odstupanje u slučaju kad se radi o preuzimanju EN-a koji je u suprotnosti s odredbama propisa u Bosni i Hercegovini. Zahtjev za A-odstupanje treba zatražiti u što je moguće ranijoj fazi izrade EN-a, tj. kad se predlaže novi standardizacijski projekt na europskoj razini, u fazi tzv. postupka prethodnog upitnika, odnosno odmah na početku rada na izradi nacrtu europskog standarda.

¹⁾ S primjenom ove podtočke za projekte europskih standarda koje pripremaju CEN i CENELEC započet će se kada Institut postane punopravni član tih organizacija za standardizaciju.

Posebni nacionalni uvjeti koji se ne mogu promijeniti čak ni tijekom duljeg razdoblja (npr. klimatski uvjeti) ne smatraju se odstupanjem i trebali bi, kad god je moguće, biti uključeni u europski standard tijekom postupka usklađivanja pri izradi europskog standarda. Kad je potrebno, Institut osigurava uključivanje odgovarajućih nacionalnih uvjeta u odgovarajući europski standard tijekom njegove pripreme.

Pripremljen nacionalni stav dostavlja se u predviđenom roku (3 mjeseca) CEN-u ili CENELEC-u, odnosno (4 mjeseca) ETSI-ju.

Kada se projekt europskog standarda prihvati, on se unosi u plan rada TC-a i označuje kao prBAS EN.

Na mrežnome sajtu Instituta objavljuju se liste nacrtu europskih standarda koji su na javnoj raspravi. Javna rasprava o nacrtima europskih standarda na nacionalnoj razini traje dva mjeseca. S obzirom na to da je faza javne rasprave krajnji rok za izvješćivanje europskih organizacija za standardizaciju u vezi s prijedlozima za opće modifikacije i nacionalna odstupanja, TC osobito pozornost mora obratiti na primjedbe koje mogu utjecati na njihovo definiranje.

U ovisnosti o rezultatima javne rasprave u europskim organizacijama za standardizaciju CEN, CENELEC i ETSI, TC se može glasovanjem izjašnjavati i o konačnome tekstu nacrtu europskog standarda. Razdoblje za to glasovanje je dva mjeseca.

Kada europske organizacije za standardizaciju CEN, CENELEC i ETSI odobre europski standard (*dor* – datum kada je europski standard odobren u europskim organizacijama za standardizaciju), odnosno kada ga dostave nacionalnim članicama (*dav* – datum kada je odobreni europski standard dostavljen nacionalnim članicama), Institut ima obvezu prilikom nacionalne implementacije tog europskog standarda poštovati sljedeće datume, i to:

- krajnji rok do kojega se mora objaviti informacija o postojanju europskog standarda (*doa*),
- krajnji rok do kojega europski standard mora biti primijenjen na nacionalnoj razini objavljivanjem istovjetnog nacionalnog standarda (*dop*),
- krajnji rok do kojega se nacionalni standardi koji su u suprotnosti s objavljenim europskim standardom moraju povući (*dow*).

Krajnji rok do kojega europski standard koji su objavili Europski komitet za standardizaciju (CEN) i Europski komitet za standardizaciju u području elektrotehnike (CENELEC) mora biti primijenjen na nacionalnoj razini jeste šest mjeseci od dana dostavljanja standarda nacionalnim članicama (*dop*).

Ukoliko se europski standard preuzima metodom prijevoda, po objavljivanju europskog standarda izrađuje se prednacrt BAS standarda i TC donosi odluku o pokretanju postupka javne rasprave (vidi 4.1.4). Obavijest o nacrtu daje se na mrežnome sajtu Instituta, a sam nacrt dostupan je javnosti putem online modula za čitanje nacrtu BAS standarda. Primjedbe na nacrt BAS standarda na javnoj raspravi, koje se mogu odnositi samo na prijevod, s obrazloženjem u pisanome obliku, dostavljaju se Institutu u roku od 60 dana od dana pokretanja javne rasprave. Po isteku javne rasprave, TC razmatra pristigle primjedbe. Primjedbe se mogu prihvatiti ili odbaciti s obrazloženjem, a podnositelj primjedbi obavješćuje se o stavu TC-a. Na temelju prihvaćenih primjedbi, TC priprema konačni tekst nacrtu BAS standarda koji se odobrava za objavljivanje (vidi 4.1.4 do 4.1.7).

Ukoliko se objavljeni europski standard preuzima metodom proglašavanja, TC preuzima taj europski standard kao istovjetan BAS standard, koji se odobrava za objavljivanje (vidi 4.1.6 i 4.1.7).

Procedura preispitivanja BAS standarda nastalog preuzimanjem europskog standarda pokreće se u skladu s planiranim rokom za preispitivanje preuzetog europskog standarda, odnosno nakasnije pet godina od objavljivanja europskog standarda. TC može donijeti odluku da se CEN-CENELEC-ovom Centru za upravljanje (CCMC) uputi zahtjev za pokretanje postupka preispitivanja prije planiranog roka. Rezultat preispitivanja BAS standarda istovjetan je rezultatu preispitivanja europskog standarda.

5.3.1.2 Preuzimanje objavljenog europskog standarda

Procedura preuzimanja objavljenog europskog standarda istovjetna je proceduri preuzimanja međunarodnog standarda (vidi 5.2.1.3).

Kada se preuzima objavljeni europski standard metodom prijevoda, procedura je istovjetna proceduri preuzimanja objavljenog međunarodnog standarda metodom prijevoda (vidi 5.2.1.4).

Kada se prevodi europski standard prethodno preuzet kao BAS standard na engleskome jeziku, procedura je istovjetna proceduri prevođenja međunarodnog standarda prethodno preuzetog kao BAS standard na engleskome jeziku (vidi 5.2.1.5).

5.3.1.3 Preuzimanje amandmana

Amandman se preuzima, odobrava i objavljuje prema proceduri za preuzimanje objavljenog europskog standarda (vidi točku 5.3.1.2).

Tekst amandmana objavljuje se kao samostalan dokument ili konsolidiran s tekstom standarda (novo izdanje) ovisno o načinu njegova objavljivanja na europskoj razini.

5.3.1.4 Preuzimanje dokumenta za tumačenje

Dokument za tumačenje BAS standarda kojim je preuzet europski standard objavljuje se nakon što organizacija koja je izdala europski standard objavi dokument o tumačenju tog europskog standarda.

Standardizacijski projekt za preuzimanje dokumenta za tumačenje europskog standarda pokreće se na nacionalnoj razini najkasnije u fazi konačnog nacrtu (faza izrade 50.20).

5.3.1.5 Objava tehničke korekcije BAS standarda kojim je preuzet europski standard

Tehnička korekcija BAS standarda kojim je preuzet europski standard objavljuje se nakon što je organizacija koja je izdala europski standard objavila korekciju tog europskog standarda.

Tekst korekcije objavljuje se ovisno o načinu njegova objavljivanja na europskoj razini.

Za objavu izvorne tehničke korekcije na BAS standard kojim je preuzet europski standard uz prevođenje na odgovarajući se način primjenjuje procedura iz točke 4.1.10.

5.3.2 Preuzimanje drugih europskih standardizacijskih dokumenata

Drugi europski standardizacijski dokument može biti preuzet kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije:

- iste vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu i/ili uz prijevod;
- iste vrste, s izmjenama uz prijevod;
- druge vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu i/ili uz prijevod;
- druge vrste, s izmjenama uz prijevod.

Pri preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu, na odgovarajući se način primjenjuje procedura preuzimanja europskog standarda na jeziku izvornog dokumenta (kao BAS) uz odgovarajuću proceduru i razinu konsenzusa za pripremanje, donošenje i objavljivanje te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste vrste, bez izmjena uz prijevod, na odgovarajući se način primjenjuje procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije druge vrste, bez izmjena u izvornom dokumentu, na odgovarajući se način primjenjuje procedura preuzimanja europskog standarda na jeziku izvornog dokumenta (kao BAS) uz odgovarajući proceduru i razinu konsenzusa za pripremanje, donošenje i objavljivanje te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Pri preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije druge vrste, bez izmjena uz prijevod, na odgovarajući se način primjenjuje procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja te vrste dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

Odgovarajući TC može preuzeti drugi europski standardizacijski dokument kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije s izmjenama. Institut razmatra prijedlog TC-a i donosi odluku o preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta s izmjenama.

Pri preuzimanju drugoga europskog standardizacijskog dokumenta kao dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije iste ili druge vrste, s izmjenama uz prijevod, primjenjuje se procedura pripremanja, donošenja i objavljivanja odgovarajuće vrste izvornog dokumenta bosanskohercegovačke standardizacije.

5.3.2.1 Preuzimanje europskih harmoniziranih dokumenata

Kao pridruženi član CENELEC-a, Institut ima obvezu preuzimanja harmoniziranih dokumenata (HD) koje je izdala ta organizacija kao dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije.

HD se preuzima kao BAS, prema točkama 5.3.1.2, 5.3.1.4. do 5.3.1.6.

5.3.2.2 Preuzimanje europskih tehničkih specifikacija

Tehničke specifikacije (TS) europskih organizacija za standardizaciju (CEN, CENELEC i ETSI) u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije mogu se preuzeti kao istovjetne ili s izmjenama.

Odgovarajući TC donosi odluku o preuzimanju europskog TS-a kao BAS iz svojega područja rada i o načinu njegova preuzimanja.

Europski TS preuzima se na jeziku izvornog dokumenta kao BAS prema proceduri preuzimanja europskog standarda na jeziku izvornog dokumenta (točka 5.2.1.3) uz razinu konsenzusa za BAS TS (vidi 4.2.2).

Pri preuzimanju europskog TS-a uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, TS se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS TS (vidi 4.2.2).

5.3.2.3 Preuzimanje europskih tehničkih izvješća

Tehnička izvješća (TR) europskih organizacija za standardizaciju (ISO i IEC) u sustav bosanskohercegovačke standardizacije kao dokument bosanskohercegovačke standardizacije mogu se preuzeti kao istovjetna ili s izmjenama.

Odgovarajući TC donosi odluku o preuzimanju europskog TR-a kao BAS iz svojega područja rada i o načinu njegova preuzimanja.

Europski TR preuzima se na jeziku izvornog dokumenta kao BAS prema proceduri preuzimanja europskog standarda na jeziku izvornog dokumenta (točka 5.2.1.3) uz razinu konsenzusa za BAS TI (točka 4.2.3).

Pri preuzimanju europskog TR-a uz prevođenje na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, TR se priprema, donosi i objavljuje prema proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja izvornog BAS TI (vidi 4.2.3).

5.3.2.4 Preuzimanje ostalih europskih dokumenata

Kao pridruženi član europskih organizacija za standardizaciju (CEN, CENELEC) odnosno član ETSI-ja, Institut ima pravo preuzimanja ostalih dokumenata tih organizacija (npr. CWA) kao dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije.

5.4 Preuzimanje nacionalnih standarda drugih zemalja

Nacionalni standardi drugih zemalja preuzimaju se kao BAS standardi samo ako nisu u suprotnosti s objavljenim standardima koje su objavile međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO ili IEC) ili europske organizacije za standardizaciju (CEN, CENELEC ili ETSI) ili ako ne postoji odgovarajući europski ili međunarodni standard za određeni predmet.

Načini preuzimanja spomenutih standarda ovise o pojedinačnim ugovorima koje Institut ima s nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih zemalja, a procedura preuzimanja istovjetna je proceduri preuzimanja međunarodnih standarda (vidi 5.2.1).

Na temelju ugovora koji je Institut zaključio s Američkom udrugom za ispitivanje i materijale (ASTM International), standardi te organizacije za standardizaciju preuzimaju se na engleskome jeziku, metodom proglašavanja ili prevođenjem na jedan od službenih jezika koji su u uporabi u Bosni i Hercegovini, metodom prijevoda. U oba slučaja Institut ima obvezu naprijed navedenu organizaciju obavijestiti o svojoj namjeri da preuzme njene standarde.

Aneks A
(normativan)

Faze izrade dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

FAZE IZRADE	PODFAZE IZRADE						
	00 Registracija	20 Početak glavne aktivnosti	60 Završetak glavne aktivnosti	90 Podfaze odlučivanja			
				92 Ponavljanje ranije faze	93 Ponavljanje tekuće faze	98 Odustajanje	99 Prihvatanje i nastavak rada
00 Preliminarna faza	00.00 prijedlog za novi projekt primljen	00.20 pokrenuto razmatranje prijedloga	00.60 zaključak o prijedlogu za novi projekt			00.98 odustajanje od prijedloga	00.99 prijedlog novoga projekta prihvaćen
10 Faza prijedloga	10.00 registracija prijedloga projekta	10.20 izjašnjavanje o prijedlogu	10.60 završetak prikupljanja primjedbe o prijedlogu	10.92 prijedlog vraćen podnositelju prijedloga na daljnju razradu		10.98 odustajanje od prijedloga	10.99 projekt prihvaćen kao prBAS
20 Faza pripreme	20.00 registracija projekta u program rada TC-a (nrdBAS)	20.20 rad na nacrtu dokumenta	20.60 završetak prikupljanja primjedbe na nacrt dokumenta			20.98 odustajanje od projekta	20.99 nacrt dokumenta odobren za registraciju kao pnBAS
30 Faza komiteta	30.00 registracija prednacrt BAS standarda (pnBAS)	30.20 izjašnjavanje o pnBAS	30.60 završetak prikupljanja primjedbe na prednacrt BAS standarda	30.92 prednacrt BAS standarda vraća se WG-u		30.98 odustajanje od projekta	30.99 prednacrt BAS standarda odobren za registraciju kao nsBAS
40 Faza javne rasprave	40.00 registracija nacrt BAS standarda (nsBAS)	40.20 javna rasprava o nsBAS	40.60 prikupljene primjedbe na nsBAS	40.92 nsBAS vraća se TC-u	40.93 odluka o novoj javnoj raspravi	40.98 odustajanje od projekta	40.99 nsBAS odobren za registraciju kao knsBAS
50 Faza odobravanja	50.00 registracija konačnog nacrt BAS standarda (knsBAS)	50.20 izjašnjavanje o knsBAS	50.60 završetak prikupljanja primjedbe; potvrđen knsBAS	50.92 knsBAS vraća se TC- u		50.98 odustajanje od projekta	50.99 knsBAS odobren za registraciju kao BAS
60 Faza objavljivanja	60.00 registracija BAS standarda		60.60 BAS standard dostupan javnosti				
62 Faza prevođenja	62.00 registracija početka prevođenja (prpvBAS)	62.20 izjašnjavanje o prijevodu	62.60 završetak prikupljanja primjedbe; zaključak o prijevodu		62.93 prijevod vraćen TC-u	62.98 odustajanje od projekta	62.99 prijevod odobren za objavu
90 Faza preispitivanja		90.20 periodično preispitivanje BAS standarda	90.60 završetak preispitivanja	90.92 revizija BAS standarda	90.93 BAS standard potvrđen		90.99 prijedlog TC- a o povlačenju BAS standarda
95 Faza povlačenja		95.20 izjašnjavanje o povlačenju BAS standarda	95.60 završetak prikupljanja primjedbe	95.92 odluka o nepovlačenju			95.99 povlačenje BAS standarda

Kratice:

prBAS	prijedlog novoga projekta BAS standarda/novi projekt BAS standarda
prpvBAS	prijevod međunarodnog/europskog normativnog dokumenta prethodno preuzetog kao BAS standard na engleskome jeziku
nrdBAS	nacrt radnog dokumenta BAS standarda
pnBAS	prednacrt BAS standarda
nsBAS	nacrt BAS standarda
knsBAS	konačni nacrt BAS standarda
BAS	bosanskohercegovački standard

Bibliografija

- [1] Zakon o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 19/01)
- [2] Zakon o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04)
- [3] Pravilnik o proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja bosanskohercegovačkih standarda („Službeni glasnik BiH”, broj 51/18)
- [4] Pravilnik o ostvarivanju i zaštiti autorskih prava na standardima i standardizacijskim dokumentima („Službeni glasnik BiH”, broj 18/22)
- [5] Uredba (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća
- [6] Uredba (EU) broj 2022/2480 Europskoga parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) broj 1025/2012
- [7] IPS 1:2025, *Interna pravila za standardizaciju - Dio 1: Osnivanje i rad stručnih tijela Instituta*
- [8] IPS 2: 2025, *Interna pravila za standardizaciju – Dio 2: Vrste dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije i njihovo označivanje*
- [9] IPS 3: 2025, *Interna pravila za standardizaciju - Razvoj i donošenje bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije*
- [10] IPS 4: 2025, *Interna pravila za standardizaciju - Struktura i oblikovanje bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti*
- [11] IPS 5: 2025, *Interna pravila za standardizaciju - Sudjelovanje u radu europskih i međunarodnih tehničkih tijela*
- [12] ISO/IEC Guide 21-1, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards*,
- [13] ISO/IEC Guide 21-2, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International Deliverables other than International Standards*
- [14] ISO/IEC Directives, (svi dijelovi)
- [15] CEN/CENELEC Internal regulations – Part 2, Common rules for standardization work
- [16] CEN/CENELEC Internal regulations – Part 3, Rules for the structure and drafting of European Standards
- [17] BAS EN 45020:2009, *Standardizacija i srodne djelatnosti – Opći rječnik*
- [18] ISO/IEC Vodič 59, *Kodeks dobre prakse za standardizaciju*

Ovaj dio Internih pravila za standardizaciju stupa na snagu danom donošenja.

Odobrio:
Ravnatelj

.....
Aleksandar Todorović

